

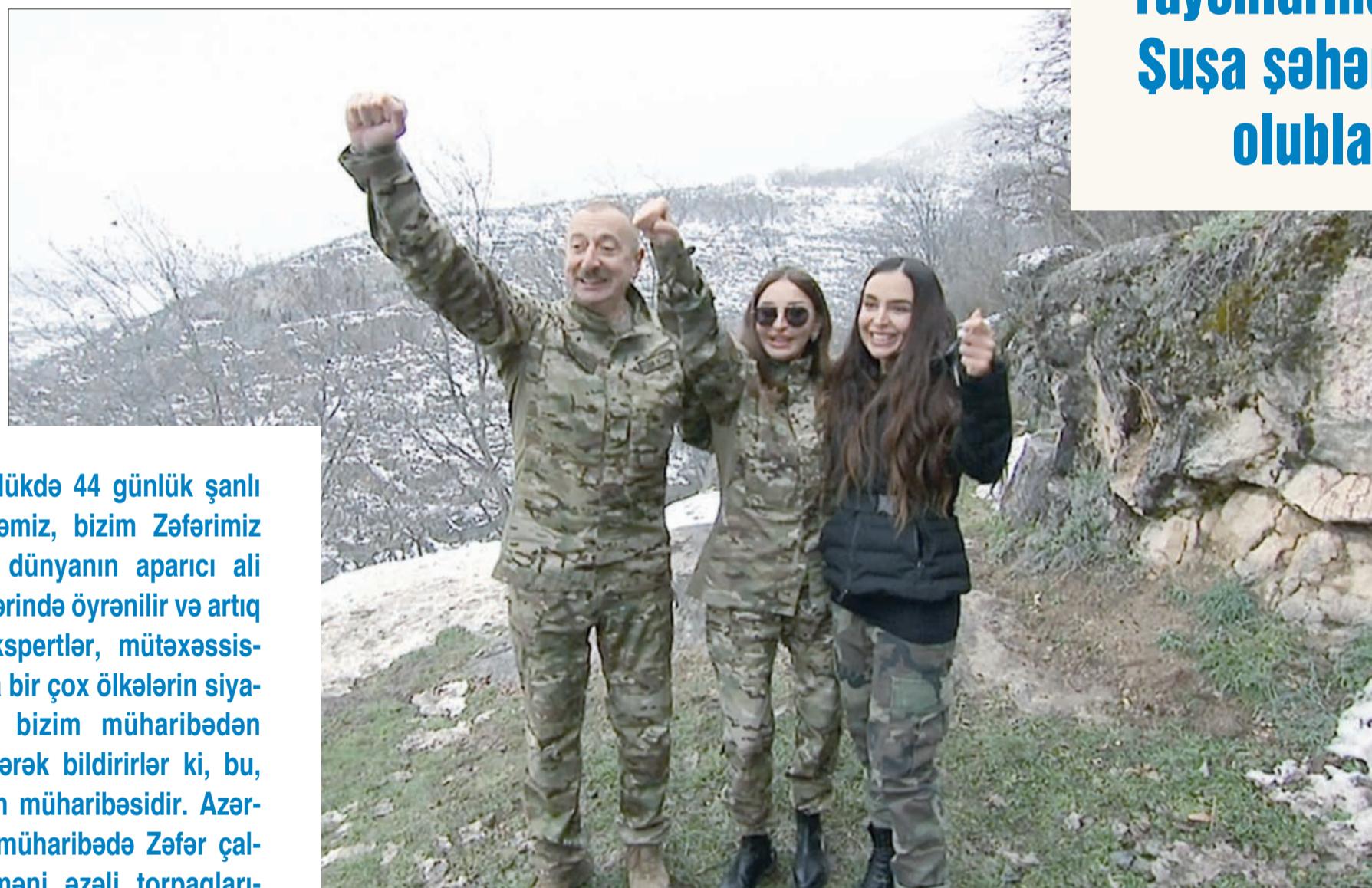

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orqanı

Təhsil
millətin
gələcəyidir!
Heydər Əliyev

Bizim Zəfərimiz bu gün dünyanın aparıcı ali məktəblərində öyrənilir

Bütövlükdə 44 günlük şanlı müharibəmiz, bizim Zəfərimiz bu gün dünyanın aparıcı ali məktəblərində öyrənilir və artıq hərbi ekspertlər, mütəxəssislər, hətta bir çox ölkələrin siyasetçiləri bizim müharibədən bəhs edərək bildirirlər ki, bu, XXI əsrin müharibəsidir. Azərbaycan müharibədə Zəfər çaldı, düşməni əzəli torpaqlarımızdan qovdu, tarixi ədaləti bərpa etdi.

Qarabağda Novruz tonqallarının yanması arzudan gerçəyə çevrilib

30 ilə yaxın davam edən həsrətdən sonra Qarabağ həm də qədim ənənələrimiz qayıdır və nəhayət ki, bu il Azərbaycan bayraqla-ri ilə süslənmiş Qarabağda Novruz tonqallarının yanması arzudan gerçəyə çevrilib. Qarabağ ətirli Novruz bayramını yaşayır Azərbaycan! Bu, geri dönüşü olmayan reallıqdır! Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi,

bundan sonra Azərbaycan bayraqı işğaldan azad edilmiş torpaqlarda əbədi dalgalanacaq!

Bu gün böyük, mögrur, yenilməz xalq kimi yaşamağımız, ən qədim bayramlarımızdan olan Novruzu bu hissələr qeyd etməyəmiz heç də asan başa gəlməyib.

⇒ Ardu soh.3

“Bir müəllim kimi Vətən müharibəsi iştirakçısı olmağımla qürur duyuram”

Torpaqlarımızın işğaldan azad olunması və orası bütövlüyünün bərpası namənə aparılmış Vətən müharibəsində minlərlə gənc qəhrəmanlıq və fədakarlıq nümayiş etdirilib. Onların dastanlara sığınan qəhrəmanlıqları neticesində Vətənimiz düşmən tap-dağından azad edildi. Azərbaycan əsgərinin hünəri qarşısında tab gətirə bilməyən

düşmən silah-sursatını tullayaraq qaçmağa yer axtarırdı. Ermenistan ordusuna qan udduran igidlərimizdən biri də tarix müəllimi Fuad Məmmədovdur. Fuad müəllimlə birlikdə keçdiyi şərəflə döyüş yoluna nəzər saldıq.

⇒ Ardu soh.7

Tuğ kənd məktəbi
işgaldən əvvəl və sonra

⇒ soh.4

VI Qafqaz Riyaziyyat
Olimpiadasından
7 medal

⇒ soh.9

Universitetlər üçün
məhsuldar dövr

⇒ soh.16

Müzəffər Ordumuzun Ali Baş Komandanı kimi Hadrut qəsəbəsində milli bayraqımızı qaldırdım

**Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva
Füzuli, Xocavənd rayonlarında və Şuşa şəhərində olublar**

Bu gün mən Müzəffər Ordumuzun Ali Baş Komandanı kimi Hadrut qəsəbəsində milli bayraqımızı qaldırdım. Bu bayraq burada əbədi dalğalanacaq. Biz azərbaycanlılar bundan sonra öz dədə-baba torpaqlarımızda əbədi yaşayacaq. Bütün dağılışmış şəhərləri, kəndləri yenidən quracaq, həyat qaydacaq, insanlar qayidacaq və biz bütün dünyaya bir daha xalqımızın böyüklüyünü göstərəcəyik. Xocavənd bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır!

Azix mağarasının girişindəyik... Bu mağaranı azərbaycanlı alim, arxeoloq Məmmədəli Hüseynov 1960-ci ildə aşkar etmişdir və ondan sonra burada tədqiqatlar aparılmışdır. Bu, dünyanın ən qədim insanların yaşayış yerlərindən biridir, Azərbaycan tarixinə məxsusdur, bizim tarixi sərvətimizdir. Ermənistən bu mağarada qanunsuz olaraq işlər aparmışdır, xaricdən qanunsuz olaraq alımlar getirdirmişdir. Onlar bu mağaraya, bizim tarixi ərəsimizə böyük ziyan vurmaşlar. Onlar bu ziyanın hamisini ödəyecəklər. Onları məcbur edəcəyik... Azix mağarası Azərbaycan ərazisində yerləşir. Bundan sonra azərbaycanlı alımlar və onların dəvəti ilə gələcək xarici alımlar burada qanuni yollarla tədqiqatlar aparacaqlar.

Vaqifin məqbərəsinə yaxınlaşırıq. Artıq işlərə start verilib. Layihəyə baxmışam. Bax, burada, fotosəkillər də var. Ulu öndər Heydər Əliyev burada olarkən həm açılışda, həm də Vaqif poeziya günündə iştirak edib. Tarixi bərpa edirik. Bu layihəni Heydər Əliyev Fondu öz vəsaiti hesabına icra edəcək, Heydər Əliyev Fonduna xas olan zövqlə, Mehriban xanımın rəhbərliyi ilə.

Mən demişəm ki, Şuşa nəinki Azərbaycanın, dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevriləcəkdir və buna nail olacaq, 100 faiz. Bu da Realni məktəbin dağılmış binasıdır, görün, ermənilər bu binanı nə günde salıblar. Sol tərəfdə də mənə verilən məlumatə görə, internat məktəbi olub. Bunu da dağıdlıblar, ancaq fasad hissəsi qalıb.

Şuşaya “hələlik” deyirik. Şuşanın girişində Azərbaycan bayraqı dalğanır və bundan sonra əbədi dalğalanacaqdır.

Şanlı Zəfərimiz Azərbaycana əbədi bahar gətirmişdir

Novruz bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrik

Hörmətli həmvətənlər!

Sizi ezziz Novruz bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edir, ha-

mizənə cəsağlığı və seadət arzulayırı.

Novruz bayramı biza ulu ocaqlarımızın təbietin əbədi nizamına ehtiramımlı ifadə edən müqəddəs yadigarıdır. Bu bayram Azərbaycan xalqının qədim və zəngin dünayagörüşünün, gələcəyə nikən baxışının, bütövlükədə milli varlığımızın dolğun təcəssümü olub, mədəni sərvətlər xazinəmizdə müstəsna yə tutur. Yad fəsirlərdən goruyaraq layiqinçə yaşıtlığımız Novruz onənləri çoxşərli keçmişinə daim ehtiramla təntənəsinə çevrilən və bizi dünyaya məqrur millət olaraq tanınan şanlı Zəfərimiz Azərbaycana əbədi bahar götirmiştir.

Yaz bayramının Odalar diyarına builiyi xüsusən əlamətdaridir. Şədəm ki, müstəqilliyimizin bu baharına dövlətçilik tariximizdə qızıl hərflərlə əbədi qalacaq və həyatımıza hələ yeni-yeni nailiyyət-

lər bəxş edəcək parlaq Qələbə ilə qədəm qoymuşuq. Haqq işi uğruna mübarizə duyğusundan aldığımız misilsiz mənəvi güclə biz sınaqda yurruq kimi birləşərək azlı torpaqlarımıza xainəsinə uza-nan əlli kosmış, yurdumuzu bedxah düşməndən temizləmiş və ədaləti qanımızın başına bərpə etmişik. Ruhumuzun yenilməziyinin təntənəsinə çevrilən və bizi dünyaya məqrur millət olaraq tanınan şanlı Zəfərimiz Azərbaycana əbədi bahar götirmiştir.

Xalqımızın qalibiyət ovqatını bütün qələbi ilə yaşadıgi bu bayram günlərində bir daha Vətənimizin orası bütövlüyü namənə canları fəda etmiş qohrəman övladlarına rəhmət dileyir, onların aziz xatirəsinə dərin ehtiramla yad edirik.

İrəlidə bizi işgaldən azad olunmuş yurd yerlərimizdə nəhəng qu-ruculuq işləri gözləyir. İnanıram ki, yaz fəslinin qurub-yaratmaq əz-

mimizi artırıyan yeniləşdirici ab havası ilə həməhəng birlik və həmrəylilik nümayis etdirəcək, böyük qayıdış planımızı sülh və əmin-amanlıq şəraitində uğurla gerçəkləşdirəcək, doğma Qarabağ qısa müddətde dirçəldəcəyik.

Hamınıza bahar əhval-ruhiyəsi arzu edirəm. Bu bayram öz gəlişi ilə evinizi, ocağınıza bol rəzi-bərəket və firavənlilik götərsin!

Novruz bayramınız mübarək olsun!

**İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Bakı şəhəri, 18 mart 2021-ci il

Qarabağda Novruz tonqallarının yanması arzudan gerçəyə çevrilib

«Əvvəli səh.1

Azərbaycan Prezidentinin rəhbərliyi ilə Böyük Zəfərin əldə olunması üçün arxada qalan dövrün hə saatı, hər günü gərgin iş aparılıb və bunun mönqiqi davamı olaraq güclü Azərbaycan Ordusu cəmi 44 günə tarixi Qələbəyə imza atıb. Azad olunan əraziləri ziyanət etdiyə, bu müqəddəs amal uğrunda görülən böyük işin miqyasını daha yaxından anlaysırsan.

Prezidentin tapşırığına əsasən, bir qrup yerli media orqanı, QHT rəhbərliyinin, blogerlər və ictimai fəalların işgaldən azad olunmuş Ağdam rayonuna növbəti səfəri bu baxımdan olduqca ənəmlə idi. Səfər Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə, Azərbaycan Əsgərinin qanı, can hesabına qazanılan möhtəşəm Qələbənin miqyasını, hansı çatınlıklar, igidliliklər hesabına əldə edildiyini eyani şəkildə görmək, eyni zamanda, erməni faşizminin sərhəd tanımayan vəhşiliklərinin canlı şahidi olmaq və bunu daha geniş auditoriyaya çatdırmaq üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Azad olunmuş Ağdam ərazisində ayaq basıldıqda ilk diqqəti cəlb edən keçmiş temsə xətti boyunca Ermenistan ordusunun tərefindən yaradılmış müdafiə istehkamlarının mürəkkəbliyidir. Bir neçə müdafiə xəttindən ibarət olan, müasir standartlar tətbiq edilməklə hazırlanın istehkamlara baxdıqca anlayırsan ki, bu səddin keçilməsi hərbi texnikə və insan işkəndərliyi olmadan faktiki mümkünzsiz idi. Məhz Ali Baş Komandanın diplomatik məharəti, prinsipiallığı, dəmir iradəsi və Azərbaycan Ordusunun Zəfər yürüyü bu variante heç endirdi. Ermenistan kapitulyasiyaya və digər əraziləri boşaltmağa məcbur qaldı. Prezident İlham Əliyevin hayata keçirdiyi qətiyyətli siyaset mürəkkəb müdafiə sistemini malik əraziləri heç bir itki vermədən, döyüssüz azad edilməsinə gətirib çıxartdı. Ağdam, Kəlbəcər və Laçın rayonlarının boşaldılması, Azərbaycana təhlükə verilməsi, qan tökülmədən azadlaşğa qovuşması 44 günlük Zəfərimizin mönqiqi davamı kimi tarixdə öz əksini tapdı.

...Yolboyu dəyişməyən menzərə in-sanda dəhşət yaradır. İşğaldən azad

Ağdam səfərindən qeydlər

olunmuş və böyük əraziyə malik Ağdamın bütün yaşayış məskənləri erməni barbərliğinin izlərini daşıyır: hər yer dağıdılb, daşlar belə sökülib aparılıb, boşaldılan ərazilərin hər yerinə minalar döşənib.

Ən dəhşətli isə düşmənin müqəddəs Şəhidlər Xiyabanında etdiyi vəhşilikdir. Bu, dünyada nadir rast gəlinə bilən faşizm aktıdır. İster Uzundərə kəndindəki II Şəhidlər Xiyabanı, isterse de Ağdam əraziyinin özündəki Şəhidlər Xiyabanı yerlə-yeşən edilib. Şəhərdəki Şəhidlər Xiyabanında məzarlar sökülib, meyitler yoxa çıxarılb. Bos çalaya çevrilmiş məzar yerlərinə baxdıqca, erməni faşizmının dünyada indiyə qədər insanlıq qarşı töredən cinayətlərin heç biri ilə müqayisə etməyin mümkünzsüzlüyü nə bir dəha şahid olursan.

Düşmən bəşəriyyətə indiyə qədər yad olan hissələrlə Ağdamın daşından, torpağından, ağacından, müqəddəs yerlərindən, mədəniyyət abidələrindən 30 ilin hər günü qıcas alıb sanki! Hər gün

dağıdıb və Azərbaycan xalqına məxsus nə varsa, izini itirməyə çalışıb. Amma buna nail ola bilməyib; Ağdamın, bütövlükde Qarabağın dağıdılmış hali belə Azərbaycan ətri qoxur! Azərbaycan tərixini yaşadı..

Azərbaycanın böyük və strateji əhəmiyyət kəsb edən rayonlarından biri olan Ağdam özündə çox qədim mədənitarixi irsi daşıyan bir ərazi olub. Burada, ümumilikdə 145 tarix-mədəniyyət abidəsi dövlət qeydiyyatına alınıb. Onlardan 1-i dünya əhəmiyyətli memarlıq, 3-ü dünya əhəmiyyətli arxeoloji, 3-ü ölkə əhəmiyyətli memarlıq, 96-sı ölkə əhəmiyyətli arxeoloji, 26-sı yerli əhəmiyyətli memarlıq, 4-ü yerli əhəmiyyətli bağ-park, monumental və xatır abidəsi, 4-ü yerli əhəmiyyətli arxeoloji abidələrdir.

Buradakı qədim mədəni-tarixi abidələrin sırasına Xindiristan kəndində yerləşən Üzərlik Təpə abidəsi, Xaçmərbənd kəndindəki Qutlu Sarı Musa oğlu Kümbəzi (1314-cü il), Kəngərlı kə-

dindəki Türbə və Daş abidələr (XIV əsr), Papravend kəndindəki Türbələr, Məscid (XVIII əsr), Xanoğlu türbəsi (XVII əsr), Qarabağ xanı Penaheli xanın Ağdam şəhərindəki imarəti (XVIII əsr), Natəvan və onun oğlunun türbəsi (XIX əsr), Şahbulaq qalası və s. tarixi memarlıq abidələri yerləşir. Bütün bu və digər memarlıq incilərinin əksəriyyəti işgal dövründə düşmən tərəfindən məhv edilib. Rayonun Papravend kəndində yerləşən Şeyx Nigar, Seyid Mürşid ağa, Qara Pirim və digər ziyarətgahlar darmadagın olunub. Düşmən bununla kifayətlənməyib və müqəddəs yerlərdə donuz boşlayıb.

Ağdamda Qarabağın XIX əsr dini memarlığının monumental örnəklərindən biri olan Cümə məscidi də eyni aqıbtələ üzəşib. Faşist xisələli ermənilərin tam dağıtmadığı yegane tikili bu məsciddir. Prezident İlham Əliyev Ağdamda səfəri zamanı qarşısında çıxış etdiyi məscidin erməni vəhşiliyindən niyə nəsibini almamasına aydınlıq gotıb: “Biz maraqlananda ki, bütün başqa məscidlər

kimi onu nə üçün dağıtmayıblar, bizə dedilər ki, bu, bir növ oriyentir idi, ərazi də somit müəyyənəşdirilmək üçün idi ki, eger Azərbaycan Ordusu bu istiqamətdə hücuma keçərsə, artilleriyaya hücumun əqiq orientirlerini vərə bilsinler”.

Dünyada ikinci, MDB məkanında isə birinci və yeganə çörək müzeyi olan Ağdam Çörək Müzəyi də düşmən tərəfindən dağıdılb. Burada toplanan eksponatlar arasında daşlaşmış qədim taxıl nümunələri, nadir dənli bitki növləri, taxılçılığın inkişafına dair çoxsaylı qıyməti kitablar, əlyazmalar və başqa materiallar, qədim əkinçilik aletləri: xiş, adi və dişli oraq, taxıl döyen vərdənə, əl deyirmanı və başqa aletlər olub. Müzey eksponatlarının on qədimi erazimizdən əvvəl VII minilliyyət aid olan daşlaşmış buğda dənələri idi. Ümumilikdə, müzezdə olan 1500-dək eksponat məhv edilib.

Ağdam rayonunun işgala məruz qalan ərazilərində 107 kitabxana filialını özündə birləşdirən Rayon Mərkəzi kitabxanası və 67 kitabxana filialı təmamilə dağıdılb, digər 40 kitabxana filialı yerləşdiyi binalar, fondlarında olan kitablar və inventarlar, hemçinin təhsil ocaqları, bağçalar təmamilə yararsız hala düşüb.

Qarabağın mədəniyyət beiyi olan Ağdamın coğrafi mövqeyi yaşayış və təsərrüfat üçün əlverişli şərait ilə də fərqlənib. Ağdamda 15 mineral xammal yatağı, 4743 hektar meşə fondu olub. İşğal dövründə onların xeyli hissəsi Ermenistan tərəfindən məhv edilib.

Bütün bunlar Qarabağın tək bir rəyonunun misalında nələri itirdiyimizi, 30 ilə yaxın müddədən sonra nəyi qazandığımızı bir dəhərənən təqdim etməliyik. Ermeni işğalının və vəhşiliyinin qurbanı olan Ağdamın, Füzulinin, Cəbrayılın, Xocavəndin, Kelbecerin, Laçının, Qubadlının, Zəngilanın, Qarabağın tacı olan Şuşanın ağ günleri qabaqdadır. Azərbaycan dövlətinin iqtisadi qidrəti tezliklə Qarabağın tam dırçəldilməsimə, öz tarixi si-masına qovuşturmaşına şahid olacağımızı vurgulamağa əminlik yaradır.

**Elman BABAYEV,
Əməkdar jurnalist**

Tuğ kənd məktəbi işgaldan əvvəl və sonra

Emin Əmrullayev

Bu günlərdə ölkə başçısı canab İlham Əliyev Tuğ kəndində sefər edərkən kəndin ermənilər tərəfindən dağdırılan tarixi məktəb binasına da baş çəkib.

Əsası 1885-ci ildə Azərbaycanın görkəmli mütəfəkkiri Mir Mehdi Xəzani tərəfinən qoyulmuş bu məktəbdə Qori Müəllimlər Seminariyasını bitirmiş tanmış azərbaycanlı ziyanlılar müəllimlik ediblər.

1978-ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin sərəncamı ilə Tuğ kəndində 640 şagird yerlik 2 mərtəbəli müasir tipli məktəb binası inşa edilib.

Erməni işgalindən sonra Tuğ kənd məktəbi bir müddət Bakı şəhərində fəaliyyət göstərib. Hazırda isə Beyləqan rayonunda fəaliyyətini davam etdirir.

Aşağıdakı fotolarда Tuğ kənd məktəbinin 1978-ci ilədək fəaliyyət göstərdiyi tarixi binasının və erməni işgali zamanı dağıtıllara məruz qalmışından sonraq görüntüləri eks olunub.

Təhsil sahəsində əlaqələrin cari vəziyyəti və gələcək əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib

Martın 17-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev Rusiya Federasiyasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli sefiri Mixail Boçarnikov ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycan və Rusiya arasında təhsil sahəsində əlaqələrin cari vəziyyəti və gələcək əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib.

***

Martın 17-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev Almaniya Federativ Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli sefiri Volfqang Mani ilə görüşüb.

Görüş zamanı Azərbaycan və Almaniya arasında ümumi təhsil, ali təhsil, eləcə də peşə təhsili sahələrində əlaqələrin hazırkı vəziyyəti və məməkün əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə mövzusu olub.

Ekspert qrupu “Face-the-Case” seminarı üzrə onlayn təlimdə

Təhsilde Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin tanınma üzrə ekspert qrupu “Face-the-Case” seminarı çərçivəsində Afrika regionu üzrə ilk təlimlərdə iştirak edib.

Onlayn formatda keçirilən təlim tanınma üzrə dünya ölkələrinin məlumat mərkəzi şöbəkələri arasında məlumat mübadiləsinə artıqlıq və qarşılıqlı təcrübələri bələşmək üçün platforma rələn oynayır.

Təlimin əsas müzakirə mövzusu Afrika ölkələrində əldə edilmiş kvalifikasiyaların tanınmasında yaranan çatınlıkların tanınma prosesi zamanı diqqət yetirilməli məqsamlar olub. Əlavə olaraq təqdim olunan sənədlərin legitimliyinin təsdiqi edilməsi üçün metodlar müəyyənəldirilir. Belə ki, Efiyiyə, Kotoniv, Benin, Somali və Malavido təhsil almış tələbələrin tanınma üçün təqdim etdikləri diplomların həqiqiliyi, onları təqdim edən ali təhsil müəssisələrinin statusu müzakirə olunub.

Təhsilde Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin elektron əriyə sistemində Afrika regionundan kvalifikasiyaların tanınması üzrə ümumilikdə 233 əriyə qeydə alınıb. Təlimlər ekspert qrupunun bu region üzrə daxil olan müraciətlərin ekspertizasi zamanı daha da səmərəli fəaliyyətini təmin edəcək.

Qeyd edək ki, ekspert qrupu bu təlimlərlə yanaşı, cari əriyə aymadık ümumilikdə dənə 4 region (Latin Amerika, Asiya, Yaxın Şərqi, Avropa) üzrə keçiriləcək təlimlər də davamlı iştirak edəcək.

Təhsil naziri Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının ölkəmizdəki Nümayəndəliyinin rəhbəri ilə görüşüb

Əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib

Martın 12-də Təhsil naziri Emin Əmrullayev Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Azərbaycan-daki Nümayəndəliyinin rəhbəri Hande Harmancı ilə görüşüb.

Görüşdə Təhsil Nazirliyi ilə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı arasında əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib.

İnformasiyanın vaxtında və düzgün ictimaiyyətə çatdırılmasında medianın rolü əvəzsizdir

Regionlarda ictimaiyyətlə əlaqələrə məsul şəxslər üçün təlim keçirilib

olduğu qeyd edib.

Təlimdə iştirak edən ADA Universitetinin müəllimi Şəfqə Mehrəliyə “Böhran vəziyyətlərini idarəolunması, böhran vəziyyətlərində kommunikasiya, qurumun imicisi” mövzusunda təqdimatla çıxış edib.

Daha sonra digər təlimçilər tərəfindən “Press relizlərin hazırlanması, xəbər yazma texnikası, xəbər başlıqlarının qoyması”, “Sorguların qəbulu və cavablandırılması”, “Yerli təhsili idarəetmə qurumlarının saytının və sosial şəbəkələrdəki səhifələrinin idarəolunması, xəbərlərin sayıla rəyəsənələşdirilməsi və təhlükəsizlik” kimi mövzular-

da təqdimatlar edilib.

Təlimdə iştirak edən nazirliyin təbə qurumlarının ictimaiyyətə əlaqələrə məsul əməkdaşları da mövzu istiqamətində fikir və təcrübələri böyük, təlimin faydalılığına toxunublar.

Sonra təlim iştirakçılarını maraqlandıran çoxsaylı suallar cavablandırılırlı.

Qeyd edək ki, təlimin təşkilində möqsəd regionlarda ictimaiyyətə əlaqələrə dair iş keyfiyyətinin artırılmasından, ictimaiyyətə əlaqələr üzrə məsul şəxslərin peşə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsindən ibarətdir. Bu istiqamətde təlim-lərin mütəmadi təşkili nəzərdə tutulur.

Azərbaycan təhsilin rəqəmsal transformasiyası üzrə platformada iştirak edir

“Microsoft” korporasiyasının formalasdırığı, YUNESKO və İqtisadi Əməkdaşlıq və İnnovasiyə Təşkilatının iştirak etdiyi “Təhsilin Rəqəmsal Transformasiyası üzrə Dünyanın Lider Ölkələri” koalisyonunun görüşü keçirilib.

Təhsil Nazirliyi və “Microsoft” korporasiyası arasında imzalanmış “Təhsilin rəqəmsal transformasiyası üzrə niyyət sənədi”ndən irəli gələn fəaliyyətlər sırasında nazirliyin qeyd olunan platformada iştirakı nəzərdə tutulub.

Onlayn formatda keçirilmiş görüşdə rəqəmsal texnologiyalardan istifadə etməklə təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, təhsil hamı üçün olçətanlılığın təmin edilməsi və bu sahədə reallaşdırılan piilot layihələr barədə təqdimatlar edilib və ölkələr arasında müzakirələr aparılıb.

Görüşdə iştirak edən Təhsil Sisteminin İnformasiyalasdırılması İdarəsinin rəisi Vüsal Xanlarov Azərbaycanda pandemiya dövründə tətbiq olunmuş “Virtual məktəb” platforması haqqında məlumat ve-

rib və post-pandemiya dövründə aktiv istifadəçi sayı 1 milyonu keçən onlayn mühitin yeni istifadə imkanlarını müzakirə edib.

Görüş zamanı gelecek üçün lazım olan iş və bacarıqların transformasiyası, gelecek tələbələrin formalasdırılması və məsaflədən tədrisdə müəllimlərin yeni rolü, təhsil sisteminde bərabərliyin təmin edilməsi üzrə hökumətlər tərəfindən istifadə olunan data və analitik aletlər əsas müzakirə mövzuları olub. Bununla yanaşı, tədbirdə sənī intellekt, kompüter emləklerinin tədrisinde yeni yanaşmalar, müəllimlərin peşəkar inkişaf programları, təhsilin idarəolunmasına informasiya sistemləri üzrə pilot layihələrin təqdim olunduğu sessiyalar keçirilib.

Təhsil daim inkişafda olan prosesə çevrilimalıdır

← የኩዕል ሥር.5

- Bu ilin yanvar ayında birinci yarımlınlardırılmıştır. Onlayn keçirilən qıymətləndirmədə paytaxt məktəblərinin nöticələri barədə məlumat verməyinizi xahiş edardık.

- Ümumi təhsil məktəbləri tərəfindən 2020-2021-ci tədris ilinin I yarılmılı üzrə summativ qiymətləndirmə keçirilib. "Xüsusi karantin rejimi dövründə ümumi təhsil pilləsində təhsilalanların attestasiyasının (məktəbdaxili qiymətləndirmənin) aparılmasının müvəqqəti Qaydası"na əsasen, II-XI siniflərdə bütün fənlər üzrə summativ qiymətləndirmə fənni tədris edən müəllim tərəfindən distant formada aparılıb. 45-60 dəqiqə ərzində təşkil olunan summativ qiymətləndirmə nöticəsində müəyyən edilmiş ballar şagirdlərin yarımillik qiymətləri hesab olunur. Qiymətləndirmədə test, inşa, çalışma, şıfahi sorğu, yaradıcılıq və əl işləri, laviyə kimi vəsiyətlərdən istifadə olunur.

Qeyd edək ki, üzrlü səbəbdən qiymətləndirmədə iştirak edə bilməyən şagirdlər üçün fevral ayında bu proses əyani şəkildə təşkil olundu. Artıq bütün təhsil müəssisələrində yarımillik qiymətləndirmə başa çatub.

Qiyətləndirmə bizi qane edirmi məsələsinə göldikdə bu haqda birmənəli olaraq söz demək çətindir. Gelin, məsələyə iki aspektdən yanaşaq. Hər təhsil müəssisəsində bu fərqli şəkildə özünü ifadə edir. Nəticələri yüksək olan sinif və məktəblərimiz var. Ümumilikdə qiyətləndirmə prosesinin keçirilməsi, statistik nəticəni görürükə, bu, qonaətbəxşdir. Ən azı bizim şagirdlərin təhsil göstəricilərinin necə olması barədə müəyyən qonaətə gələ bildik. Təbbi ki, burada neqativ və subyektiv hallar da var. Qiyətləndirmə zamanı daha çox neqativ hallar evlərdə yaşandı. Yəni, çox təəssüflər olsun ki, valideynlərin öz övladlarına kömək etmək istəkləri bu prosesin şəffaf keçirilməsi-

İnşallah istenilenin şurada şəhərinin içində
nə bir qədər maneçilik törətdi. Və nəticədə
bəzən zəif şagirdlər qiymətləndirmədə
yüksek bal topladılar. Mən valideynlərə de-
mək isterdim ki, siz öz övladınıza kömək
edərək yüksək qiymət almasına şərait yarat-
maqla əslində onu arxayınlasdırırsınız, uşa-
ğın məktəb, müəllim qarşısında məsuliyyət
hissini azaldırsınız, demək olar ki, yox edir-
siniz. Nəticədə müəllimin şagirdə olan gü-
vəni, etibarı itir.

Keyfiyyət məsaləsinə gəldikdə isə apardığımız qiymətləndirmə sadəcə mövcud vəziyyəti dəyərləndirmək, gələcək prosesin düzgün istiqamətləndirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. Hesab edirəm ki, bu vacib olduğundan həyata keçirmək də önəmli idi.

Artıq müəyyən çərçivə daxilində əyani tədrisə başlamışdır. Düşünürəm ki, bu dövr-

tarifse başlıyor. Düşündür ki, bu dovi də II-IX siniflərdə əyani şəkildə formativ və diaqnostik qiymətləndirmələri mövcud vəziyyəti daha dolğun dəyərləndirməyə imkan verə biləcəkdir.

- Cari ilin fevralın 1-dən etibarən ölkəmizdə qismən də olsa, əyani təhsilə bəslənilib. Paytaxt məktəblərində şagirdlərin davamıyyəti ilə bağlı vəziyyət necədir? Çoxmu valideyn övladının məktəbə gəlməsi, həyət məktəb yüksəkliliyinə

- Bəlli olduğu kimi, təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesi Nazirler Kabinetinin “Xüsusi karantin rejimi dövründə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində tədris və təlim-tərbiyə prosesinin təşkilinin müvəqqəti Qaydaları”, həmçinin Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunmuş tədris planları əsasında təşkil edilir. Təhsil müəssisələrində koronavirus infeksiyasına qarşı şagirdlərin və məktəbin pedaqoji heyətinin daha etibarlı qorunması üçün sanitär-epidemioloji vəziyyətdən irəli gələn tələblərə ciddi əməl olunur və müvafiq qaydaların icrası ilə bağlı mütəmadi monitoringlər aparılır. Onu da qeyd edim ki, belə çətin vəziyyətdə məktəblər koronavirusa qarşı mübarizəyə vaxtı təcrübə kazanmışdır.

Bakıda fevral ayından əyani təhsil V-IX siniflərdə həftədə 2 dəfə, ibtidai siniflərdə həftədə 3 dəfə məktəbə bəzəyiç grupplarında

həftədə 2 dəfə, xüsusi məktəblərin I-IX siniflərində isə həftədə 5 dəfə təşkil olunur.

Qeyd edək ki, əyani tədris zamanı sağırd sayı çox olan siniflər qruplara bölünür. Mövcud sanitar-epidemioloji vəziyyətlə əlaqədar təhsil müəssisələrinə daxil olan zaman müəllim və şagirdlərin hərarəti ölçülür, məktəblilər arasında sosial məsafənin qorunması təmin olunur.

Paytaxtin ümumi təhsil müəssisələrində
əyani formada dərslərə davamiyət kifayət
qədər yüksəkdir. Ümumi təhsil müəssisələ-
rində ibtidai təhsil səviyyəsi üzrə 14 483 şə-
girdin, V-IX siniflər üzrə isə 12 125 şagird-
din valideyni övladının tədris prosesində
əyani şəkildə iştirakından imtina etməsi ilə
bağlı iltizam sənədi imzalayıb. Bu isə pay-
taxt üzrə ümumi şagird kontingentinin təx-
minən 5 faizi cıvarında dəyişən bir göstəri-
cidir.

Onu da qeyd edək ki, BŞTİ-nin tabeli-yindəki ümumi təhsil müəssisələrinin I-IV siniflərində 182018, V-IX siniflərdə 199694, xüsusü məktəblərdə 1 845 şagird təhsil alır, məktəbəhəzərlinq qruplarına isə 27122 uşaq cəlb olunub.

Baxmayaraq ki, təhsil müəssisələrimiz-

Dünyanın dağında, təhsil müəssisələrinin də karantin rejimində ciddi əməl olunur, lakin çox təəssüf ki, dünyanın əsas probleminə çevrilmiş COVID-19 təhsil müəssisələrində də ciddi məhdudiyyətlər yaratmaqdır. Və təəssüflər ki, son günlər bir neçə məktəbin distant təhsilsə keçməsinin şahidi oluruq. Bununla yanaşı, bir neçə məktəbdə də yenidən əyani tədrisin bərpası faktları da həzirrimizi sevindirməkdədir.

Yaşanan mövcud çətinliklərə baxmaya-raq hazırda Təhsil Nazirliyi və BŞTİ tərəfindən 2020-2021-ci tədris ilində də uğurların davamlı olmasını təmin etmək məqsədilə sistemli tədbirlər həyata keçirilir. İnanıram ki, nə qədər sınaqlar olsa da, əsas amal olan fasilesiz təhsili təmin edəcək, təhsildə keyfiyyətin artırılması istiqamətində qarşıya qoyduğumuz hədəflərə doğru irəliləyə biləcəyik.

- Siz Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin müdürü vəzifasında təyin olunmamışdan əvvəl ölkənin ən tanınmış təhsil ocaqlarında fəaliyyət göstərmisiniz. Həm pedaqoq, həm də məktəb rəhbəri kimi kifayət qədər təcrübəniz var. Məktəbin uğur qazanmasında, şagirdlərin yüksək bilik və bacarıqlar əldə etməsində hansı məyarlar əsas götürülməli, nələrə diqqət artırılmalıdır?

- Mektebin uğuru, ilk növbədə sağlam, şəffaf mühitin, neticəyönümlü, demokratik idarəetmənin formalşdırılması, məktəb hə-yətinin məsuliyyət və vicdanla fealiyyətinin təşkilindən çox asılıdır. Təhsil daim inkişaf-da olan bir proses olduğundan yeniliklərə açıq olmaqla, müasir dövrün tələblərinə cavab verməklə, sağlam psixoloji mühiti tə-min etməklə uğura imza atmaq olar. Yəni deməyim odur ki, təhsil daim inkişafda olan bir prosesə çevrilmişlidir. Əgər daimi inkişaf yoxdursa, məktəbdə durğunluq varsa, o heç zaman irəliyə gedə bilməz. Daimi inkişaf prosesində olan məktəb, yeniliyə, dünyanın

məktəb olacaq. Yox əgər təhsil müəssisəsi
sürətdən, inkişafdan geri qalırsa, təbii ki,
orada uğurdan söhbət gedə bilməz. Şəffaf-
lıq, demokratiklik, neticəyönümlülük və ey-
ni zamanda gələcək əmək bazarı bizdən yek-
ni peşə bacarıqları istəyir. Bu bacarıqların
formalasdırılması istiqamətində düşünmək
və onu məktəbə götirmək bu gün ən vacib
məsələlərdən biridir. Günün nəbzini tutan,
çevik qərarlar qəbul etmək iqtidarından olan
müslim heyətindən ibarət komandasımı öz
ətrafına toplamağı bacaran məktəb rəhbəri
təhsilimizə ancaq və ancaq başucalığı gəti-
rəcəkdir.

- Martin 3-dən təhsil işçilərinin vaksinasiyasına start verilib. Bütövlilikdə paytaxtdakı təhsil işçilərinin vaksinasiya prosesi necə gedir?

- Bilirisiniz, vaksinasiya bütün dünyaya üçün vacib məsələdir. Təsadüfi deyil ki, ötən ilin dekabrın 3-də Nyu-Yorkda BMT Baş Assambleyasının koronavirus xəstəliyi - COVID-19 ilə mübarizəyə həsr edilen xüsusi sessiyasında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Qoşulmama Hərəkatının sədri cənab İlham Əliyev videoformatda çıxış zamanı BMT sisteminin COVID-19 ilə mübarizədə fealiyyətini yüksək qiymətləndirmişdir. Ölkəmizin başçısı pandemiyanın istər inkişaf etmiş, isterse də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bərabərsizliyi aşkara çıxarıraq onları daha da kəskinləşdiriyini, habelə yoxsulluğu derinləşdirərək ən həssas kateqoriyadan olan insanların vəziyyətini daha da ağırlaşdırduğunu qeyd edib. Pandemiyanın ən yoxsul və imkansız durumda olan ölkələrə daha çox zərbe vurdugunu diqqətə çatdıraraq bu vəziyyətdən narahatlıq hissi keçirdiyini bildirib. Prezident İlham Əliyev sessiyada Qoşulmama Hərəkatı olaraq bütün ölkələrin dərman, vaksin və tibbi avadanlıqlara münasib, maneəsiz və bərabər çıxışının əhəmiyyətini xüsusi vurğulayıb. Dövlətimizin başçısının orada səsləndirdiyi tezislərdən biri vaksinlərin dünyaya ölkələri arasında ədalətli bölgüsü idi.

Cəri ilin fevralın 26-da yerli və xarici media nümayəndələri üçün keçirilən mətbuat konfransında da Prezident İlham Əliyev xarici media nümayəndəsinin vaksinasiyalı bağlı sualına verdiyi cavabında da bu məsələni xüsusi diqqətdə saxladığını, bizim Cənubi Qafqazda peyvəndləmə prosesine başlamış birinci ölkə olduğumuzu qeyd edib.

Bilirsiniz, bu bir güvəndir, bir inamdır. Ölkə başçımızın vətəndaşlarının sehhəti, sağlamlığının qorunması ilə bağlı atlığı bütün addımlar göz qabağındadır. Ölkəmizde vaksinasiya prosesi uğurla həyata keçirilir.

Bakı şəhəri üzrə ümumi təhsil müəssisələrinin pedaqoji və texniki heyeti üçün nəzərdə tutulan vaksinasiya prosesinə ilkinc olaraq yaşı 50 və daha yuxarı olan şəxslər calb olunub. Hər mərkəz üzrə gündə taxmi-nən 120 nəfərin peyvənd olunması nəzərdə tutulur. “Azərbaycan Respublikasında COVID-19 xəstəliyi əleyhinə 2021-2022-ci il-lər üçün Vakcina Statiyası”

A photograph of a classroom interior. In the foreground, two female students are seated at their desks, facing away from the camera. The student on the left has dark hair and is wearing a light-colored top. The student on the right has long dark hair tied back and is wearing a white top. In the background, a female teacher wearing a black top and a face mask is standing near a whiteboard. The whiteboard has some writing on it, though it's not clearly legible. There are also some colorful decorations and posters on the wall behind the teacher. The room has a warm, yellowish tint.

ta keçirilir. Vaksinasiya prosesinə paytaxt üzrə ilkin olaraq yaşı 50 və daha yuxarı olan 20 000 nəfərə yaxın pedaqoji və texniki həyat üzvünün cəlb olunması planlaşdırılır.

İllik olaraq mən öürüm və rəhbərlik etdi

İlk olaraq mən özüm və rehbərlik etdiyim qurumun əməkdaşları COVID-19 infeksiyasına qarşı peyvənd olunduq. Və göründüyüünüz kimi heç bir narahatlılığım yoxdur.

Koronavirus pandemiyası şəraitində normal tədris mühitinin davam etdirilməsi üçün pedaqoji və texniki heyətin vaksinasiya prosesində iştirakı zəruridir. Sevindiricidir ki, bunu nəzərə alan və sağlamlıqlarına həssas yanaşan təhsil işçiləri vaksinasiya prosesində fəal iştirak edirlər.

Şıx vəniç və ona görəcəkdo cəmiyyətdə ixtisası üzrə iş tapmaqdə çətinliklə qarşı-qarşıya qoymaqdansa, ona imkan verək istədiyi peşədə özünü təsdiqləsin. Peşəkar ustaya çevrilə biləcək və ya digər xidmət növündə çalışmaq istəyən yeniyetməni niyə özümüzün arzusuna uyğun yönləndirməliyik ki. Bu həm də valideynlərə bir mesajdır. Qoyun övladlarınız arzuladıqları peşəyələ məşğul olsun, yaxşı sənətkar kimi özlərinini təsdiqləsinlər. Peşə seçimində onlara müdaxilə etməyin, sərbəstlik verin.

- Təhsilin təməyüllər üzrə təşkilinin tətbiqi bir neçə ildir ki, davam edir. Əsas seçim meyillərini necə səciyyələndirmə olar? X-XI sinif şagirdləri üçün nəzərdə tutulan peşə təməyllü siniflərin fəaliyyəti bu gün nə dərəcədə effektivdir?

- Təməyülləşmə müvafiq fənləri əhatə edən təhsil sahələri üzrə bilik və bacarıq səviyyəsi ilə fərqlənən şagirdlərin istedadlarının, potensial imkanlarının, meyl və maraqlarının reallaşmasına, onların ümumi inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən prosesdir. Bilirk ki, ümumi təhsil pilləsində oxuyan şagirdlər təhsilalma bacarıqlarına fənlərin hamisini eyni səviyyədə mənimməsə məsinə görə eyni deyillər. Bu baxımdan təməyülləşmə şagirdlər gələcəkdə seçəcəkləri ixtisaslar üzrə daha dərin biliklər almaya yardımçı olur. Artıq bir neçə ildir ki, X sinifdən şagirdlər təhsillərini təməyülli siniflərdə davam etdirirlər. Tam orta təhsil səviyyəsində təməyülləşmənin miqyası ilə dən-ilə genişlənir və demək olar ki, bütün ölkə ərazisini əhəte edir. BŞTİ-nin tabeli yindəki 187 məktəbdə 720 təməyül sinif təşkil olunub. Təməyülləşmə ümumi təhsil də keyfiyyətin artırılmasına xidmet edir, eyni zamanda şagirdlərin meyl və bacarıqlarına uyğun fənlərin seçimində bu fənlər üzrə daha çox biliklərin əldə olunmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

Digər sualınıza cavab olaraq bildirim ki Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2019-2020-ci tədris ili üçün Bakı, Abşeron, Sumqayıt, Gəncə, Şirvan, Masallı, Cəlilabad, Xaçmaz, Salyan, Biləsuvar, Şəki, Qusar, Şəmkir və Sabirabadda yerləşən ümumilikdə 20 ümumi təhsil müəssisəsində şagirdlərin peşə seçimi və emək fealiyyətinə hazırlanması istiqamətində peşə təməyülli sınıflar təşkil edilib. Artıq 2019-2020-ci tədris ilində Bakı adalı 5 ümumi təhsil müəssisəsində 117

kidakı 5 ümumi təhsil müəssisəsində-117, 120, 234, 274, 293 nömrəli tam orta məktəblərdə peşə təmayülli siniflər yaradılmışdır. X-XI sinif şagirdləri üçün nəzerdə tutulan peşə təmayülli siniflər ümumi təhsil müəssisələrinin ərazi, elecə də maddi-texniki tədris imkanları nəzərə alınmaqla müəyyən edilib. Hazırda paytaxtdakı qeyd etdiyim ümumi təhsil məktəbində yaradılmış peşə təmayülli siniflərdə ümumilikdə 223 nəfər şagird təhsil alır.

Samirə KƏRİMOVA

Qarabağ gündəliyi

"Bir müəllim kimi Vətən mühəribəsi iştirakçısı olmağımla qürur duyuram"

Fuad Yasin oğlu Məmmədov 1991-ci ilin martın 27-də Naxçıvan şəhərində anadan olub. 2016-cı ildə Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirib. Hazırda Naxçıvan Dövlət Universitetinin mühasibat uçotu və audit fakültəsinin qiyabı V kurs tələbesidir. Artıq 3 ildir ki Bakıdakı 139 nömrəli tam orta məktəbin tarix müəllimidir. 2009-2010-cu illərdə ordu sıralarında hərbi xidmətdə olub.

*Fuad Məmmədov:
"Biz bu QƏLƏBƏ ilə bütün
ŞƏHİDLƏRİMİZİN
qisasını aldıq"*

➡ Əvvəli səh.1

- *Fuad müəllim, bildiyim qədəri ilə ailinizdən xəbərsiz, könülli olaraq cəbhəyə yollanmaq haqqında qarar vermisiniz.*

- 27 sentyabr ordumuzun əks hücum əməliyyatı başlayan andan gözleyirdim ki, mənə də çağırış gələr. İki gün gözlədim gelmedi. Cəbhəyə getmək üçün can atdırıdım. Evdən sənədlərimi götürəndə şübhələndir. Bir başqa adla sənədlərimi götürürəm çıxdım. Üz tutdum Səfərberlik və Hərbi Xidmətçi Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinə. Mən orda olarkən orduya könülli getmək istəyənlərin sayı hədindən artıq çox idi. Xüsusi qeyd etmək istərdim ki, Ali Baş Komandanımızın çağırışına hamı bir nəfər kimi gəlməmişdi. Baxın, budur Vətən sevgisi və xalq birlüyü. Qeydiyyata alındıqdan sonra evə gedib atam və anamlı sağollasdım. Sonra döyüş bölgələrinə yollandıq.

- *İlk olaraq döyüslərə hansı istiqamətdə başladınız?*

- Biz əvvəlcə Füzuli, Cəbrayıl-Hadrut istiqamətində gedən döyüşlərdə iştirak etdik. Sonra Xocavənd istiqamətində və Şuşa tərəfə hərəkət etdik. Şuşa yaxınlığında ermənilər bizi mühəsirəye aldılar. Orada gərgin döyüş oldu. Biz xüsusi təyinatlılarımızla birlikdə düşmənin mühəsirəsini yararaq onları məhf etdik. Hadrutun yüksəkliklərinin alınması da bir qədər çətin əməliyyatlardan sayılır. Düşmən həmin istiqamətlərdə bizi gözleyirdi və müxtəlif pusqlar qurmuşdu. Biz həmin yüksəkliklərin alınmasında şəhidlər verdik. Dağılıq və sildirim ərazilərdə açıq hədəfdən qaca bilmirsən. Mənfur düşmən hər cür hiylə ilə əsgərlərimizin hərəkət tempini zəiflətməyə çalışırı.

Heç şübhəsiz buna nail ola bilmirdilər. Hiylər düşmən bizi müqəddəs Quran kitabını yerde el qumbarasına bərkidilmiş formada qoyurdu ki, əsgər Quran kitabını götürəndə qumbara partlasın. Hətta şəhidlərimizi də qumbaraya bağlayırdılar ki, onları götürəndə partlasın və biz daha çox itki verək.

- *Döyüş meydانında baş və rəvnəri düşünmək belə çətindir, siz bütün burları yasayan bir müəllim kimi...*

- Təbii ki, mühəribənin öz çətinlikləri var. Orda bir amal uğrunda düşünürsən. Düşməni qovmaq, möhv etmək və daim iżri getmək. Yaralı və şəhidlərimiz olurdu. Birinci növbədə yaralılarını döyüş bölgəsindən uzaqlaşdırın, tibb məntəqəsinə aparmaq lazımdı. Hadrutun relyefi də çox mürəkkəb idi. Dağılıq və meşoliklər çox çətinliklər yaradırdı. Avtomobilin golmayı də çətin və təhlükəli idi. Düşmən hər an bizə köməyə gələn maşınları vururdu. Hadrut dağına qalxan istiqamətində olan döyüşlərdə bizim ilk olaraq təcili tibbi yardım maşınımizi, daha sonra isə tezchizat getirən maşınımizi düşmən vurdur. Həmin döyüşdə təessüflər olsun ki, şəhidlərimiz oldu. Şəhidlərimizi və yaralı döyüş yoldaşlarımızı o yerlərdə qoymurdug. Maşın vurulduğundan kürəyimizə alıb onları təhlükəsiz yerlərə kimi aparırdıq.

- *Düşməni görəndə hansı hissələri keçirirdiniz?*

- Düşməni görəndə Xocalı faciəsi və müxtəlif zamanlarda xalqımıza qarşı ermənilər tərəfindən töredilmiş vəhşiliklər gözümüzün önüne golirdi. Və bu zaman ilahidən insana ikiqat güclüldü. Bir erməni postuna həcumumuz heç vaxt nə mənim, nə də döyüş yoldaşlarının lazımdır. Mühəribə görmüş in-

məni postuna yaxınlaşırıq. Düşmən postunun bütün kordinatlarını müəyyən etmişdir. Orada 10-a yaxın erməni əsgəri var idi. Posta girende mən və döyüşü yoldaşlarım elə bili ki, Qartal və Aslan kimi posta şığıdıq. Biz əsgər yoldaşlarımıla şərəflə döyüşürdük. Heç aman vermedik ki, düşmənin gözü açılsın. Orda mənki erməni əsgərini öldürdüm.

- *Azərbaycan əsgərinin rəsadəti və döyüşkənliyi bütün dünyaya səs saldı...*

- Hami üçün maraqlı olan döyüş yolumuzdan bir hadisəni bizimlə bəllişa bilərsinizmi?

san təmiz deyir. Bu torpağın hər qarşı bizim üçün əzizdir. Odur ki, biz torpaqlarımızı nəyin bahasına olursa olsun azad etdik. Biz Şuşanın girecəyinə qədər döyüdüdük. Sonra isə bi-zə başqa tapşırıqlar verildi. Şuşanı artıq gördürük. Həmin yerlərə ayaq basanda əsgər dostlarımız da mən keçirdiyim hissələri keçirirdim.

- *Fuad müəllim, bu şəhər həyat yolunuzun təcrübələrinə dayanaraq gənclərimizə nə demək istərdiniz?*

- Həm üçün maraqlı olan döyüş yolumuzdan bir hadisəni bizimlə bəllişa bilərsinizmi?

- Günlərin bir günü Xocavənd istiqamətində döyüşə idik. Döyüş çox ağır idi. Komandorımız bizdən qabaqda olduğundan açıq hədəfdə qalmışdı. Özü də yaralı idi. O düşmən nəzarətindən xilas olunmalı idi. Döyüş yoldaşlarımın ateş dəstək yardımı ilə komandiri döyüş zonasından çıxartmağa başladı. Çox çətinliklə komandiri səngərə

yoldaşı və döyüş yoldaşı. Sizə, insana hansı daha da yaxındır?

- Həqiqətən də insan həyatında müxtəlif mərhələlərdə yaxşı dostlar qazanır. Ancaq size deyim ki, bütün yoldaşların başında insan üçün on güveniləni döyüş yoldaşı olur. Təsəvvür edin ki, o insanla sən olumlu olduğundan çıxbı galırsən. Yoldaşlarınızla bizim çox çətin günlərimiz olub. Döyüş yoldaşı öz həyatını tehlükəyə atmayı gəzə alaraq soni düşmən hədəfdən görün bə, nə deməkdir. Yoldaşımı xilas edib özü həlak olan qardaşlarımız da az deyil. Mən bir tarix müəllimi kimi həmisi öz şəhidlərimə bunları deyəcəyəm. Tarix yazan qəhrəmanlarımız heç vaxt yaddan çıxa bilməz. Döyüş yoldaşlarının hamısı ilə indi də əla-qəm var. Onlar mənim həyatımda olan ən doğma insanlardır.

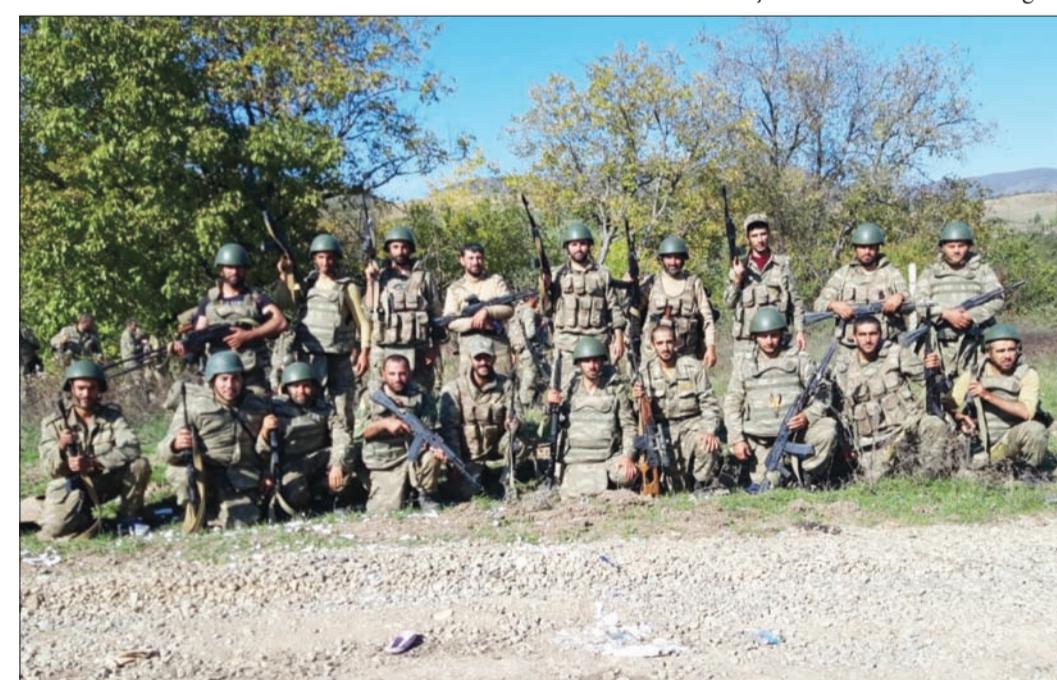
- *Düşünürdünümüzü sağ qaytma bilərdiniz?*

- Əlbəttə, bizim hər anımız ölümle üz-üzə idi. Təsəvvür edin ki, minaməyt, top və qrat məməsi sənin yanına düşür və səni 3 metrə qədər yuxarı qaldırıb yerə çırır. Bir anlıq elə hiss edirsin ki, artıq ölmüşən. 10-15 dəqiqə qulaqların eşitmir. Bəzən isə qulaq pərdəsi deşilir, ümumiyyətə, heç nə eşitmirsən. Döyüşdə hər an ölümün sənə yaxın olduğunu hiss edirsin. Vətənpərvər oğullarıımız həddindən artıq çoxdur. Bizim tabor əsasən könüllülərdən ibarət idi. Əsgərlərdə olan ruh yüksəkliyi hamımıza mühəribə və döyüş üçün stimul verirdi. Şəhid olmaq bizlər üçün ən ali zirvə idi.

sala bildim. Düşmən yaralı çıxarmaga imkan vermirdi. Bizləri görün ki atəş açırdılar. Snayper və müxtəlif iri çaplı silahlə atəş açırdılar. Çətinliklə də olsa o döyüşdən itkisiz çıxa bildik. Vətənə canım fədə. Bu, bizim borcumuzdur. Otuz ildir ki, eşi-dirdik. Ya Qarabağ! Ya ölüm! Həqiqətən bu söz öz reallığını tapdı. Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır! Vətənin mərd oğulları, Tannı sizlərə yar olsun. Bir müəllim kimi Vətən mühəribəsi iştirakçı olmağımla qürur duyuram.

- *Fuad müəllim, sinif yoldaşı, tələbə yoldaşı, əsgər*

Rəşad ZİYADOV

- Azərbaycan əsgəri sözün əsil mənasında qəhrəmandır, möğləbdilməzdir. Gənclərə onu arzu edirəm ki, Vətəni öz şərefləri kimi qorusunlar vo həyatlarında həmişə şərəflə yollar seçsinlər. Unutmasınlar ki, Vətən bizlər üçün hər şəyənə vacib və müqəddəsdir. Vətənimizin ərazi bütövülüy qəhrəmanlarımızın və şəhidlərimizin qanını, canı bahasına təmin olunub. Şəhid olan qardaşlarımızın ailələrinə baş sağlığı verirəm. Xalqımızın bu mühəribədə bizə verdiyi dəstək ifadə edilməz qədər gözəldi. Bizden sonrakı nəsillər də Vətənimizin qədri-ni, qiymətini bilsinlər.

- Azərbaycan əsgəri sözün əsil mənasında qəhrəmandır, möğləbdilməzdir. Gənclərə onu arzu edirəm ki, Vətəni öz şərefləri kimi qorusunlar vo həyatlarında həmişə şərəflə yollar seçsinlər. Unutmasınlar ki, Vətən bizlər üçün hər şəyənə vacib və müqəddəsdir. Vətənimizin ərazi bütövülüy qəhrəmanlarımızın və şəhidlərimizin qanını, canı bahasına təmin olunub. Şəhid olan qardaşlarımızın ailələrinə baş sağlığı verirəm. Xalqımızın bu mühəribədə bizə verdiyi dəstək ifadə edilməz qədər gözəldi. Bizden sonrakı nəsillər də Vətənimizin qədri-ni, qiymətini bilsinlər.

"Gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsinin formallaşmasında qəhrəmanlıq nümunələri"

Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şurannın növbəti icası keçirilib.

Iclas "Gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsinin formallaşmasında qəhrəmanlıq nümunələri" mövzusuna həsr olunub.

Şurannın sedri, professor Şahlar Əsgərov bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) VII qurultayında gənc nəslin tərbiyə olunması məsələsinə toxunması bu mövzunun müzakirəsinə zəruri edib. Iclasın fəxri qonağı, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, general-major Polad Həşimovun anası Səməyo Həşimovanı salamlayıb və belə nümunəvi övlad böyüdüyü üçün ona təşəkkür edib.

Ş.Əsgərov qeyd edib ki, gənc yaşda general rütbəsi almaq Polad Həşimovun xüsusi qabiliyyəti idi. Lakin bu qabiliyyəti zirvəyə qaldırmaq üçün tərbiyə va-

cib şərtidir: "Səməyo ananın tərbiyə etdiyi Milli Qəhrəmanımız bütün dünyaya öz vətənpərvərliyi və tərbiyəsi ilə insanlıq nümunəsi göstərdi".

S.Əsgərov Polad Həşimovun anası Səməyo anaya belə nümunəvi övlad yekünləri üçün təşəkkürünü bildirib və ona İctimai Şura adından Fəxri Diplom təqdim edib.

Azərbaycan Texniki Universitetinin (AzTU) rektoru, professor Vilayet Vəliyev, şura üzvü Nadir Əsərof, İlqar Orucov, Hikmət Əlizadə, Asif Cahangirov, Elmına Kazımzadə, Ülvüya Mıkatılova, Mayıs Əliyev, Mirzə Cəfərzadə, tədbirin təşkilatçularından "Tərxis Olunmuş Hərbcələrin Gəncləri Maarifləndirməsi" İctimai Birliyinin sedri Emin Həsənli və digər qonaqlar gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasına hər zaman xüsusi diqqət yetirilməsinin önemini vurgulayıblar.

İctimai Şurannın növbəti icası bu mövzuya həsr olunub

Rektor deyib ki, tədbirin AzTU-da keçirilməsi heç də tesadüfi deyil. Çünkü universitetin tələbələri torpaqlarımızın azadlığı uğrunda gedən bütün döyişlərde ön sırıldara düşübüb, tələbə və məzunlara arasında 27 nofər şəhidlik zirvəsinə ucalıb.

Tədbirdə çıxış edən Təhsil nazirinin müşaviri Elnur Nəsibov, Milli Məclisin deputatları Sadiq Qurbanov, Etibar Əliyev, şura üzvü Nadir Əsərof, İlqar Orucov, Hikmət Əlizadə, Asif Cahangirov, Elmına Kazımzadə, Ülvüya Mıkatılova, Mayıs Əliyev, Mirzə Cəfərzadə, tədbirin təşkilatçularından "Tərxis Olunmuş Hərbcələrin Gəncləri Maarifləndirməsi" İctimai Birliyinin sedri Emin Həsənli və digər qonaqlar gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasına hər zaman xüsusi diqqət yetirilməsinin önemini vurgulayıblar.

VI Qafqaz Riyaziyyat Olimpiadasından 7 medal

12-17 mart 2021-ci il tarixlərində Adigey Respublikasının Maykop şəhərində VI Qafqaz Riyaziyyat Olimpiadası təşkil edilib. Qaydalara əsasən, olimpiada olkəmizi aşağı və yuxarı yaş qrupları olmaqla 2 müxtəlif fiqar üzrə 8 nöfərdən ibarət komanda təmsil edib.

Məktəblilərimiz olimpiadada uğurla çıxış edərək 3 qızıl, 3 gümüş və 1 bürünc medal olmaqla, ümumilikdə 7 medal və 1 "Həvəsləndirici sertifikat" qazandı. Belə ki, Təhsil Nazirliyinin təbəyindəki Fizika, riyaziyyat və informatika təməyllü liseyin X sinif şagirdi Yusif Qasimov gümüş, Təhsil Nazirliyinin təbəyindəki Fizika, riyaziyyat və informatika təməyllü liseyin IX sinif şagirdi Fidan Qarayeva və Cəlil Hüseynov, həmin liseyin X sinif şagirdi

Toğrul Abbasov qızıl, sözügedən liseyin X sinif şagirdi Muhammed Nuriyev, Bakı şəhəri 2 nömrəli Texniki-Humanitar liseyin X sinif şagirdi Elçin Musazade, Bakı şəhəri 220 nömrəli məktəbliseyin XI sinif şagirdi Muhammed Nuriyev, Bakı şəhəri 2 nömrəli Texniki-Humanitar liseyin X sinif şagirdi Yusif Qasimov gümüş, Təhsil Nazirliyinin təbəyindəki Fizika, riyaziyyat və informatika təməyllü liseyin X sinif şagirdi Amin Cəfərzadə bürünc medala və Türkiye Döyanet Vəqfi Bakı Türk liseyinin IX sinif şagirdi Fidan Cəfərlə işə "Həvəsləndirici sertifikat" a layiq görüldü.

Məktəblilərimizi təbrik edir və uğurlar arzulayınq!

"Dəyişməyi bizdən zaman tələb edir"

➡ Əvvəli səh.8

LDU-dan UNEC-ə çıxış

- Elmi kitabxana da iş gedir. Orada da yeniliklər olacaq?

- Elmi kitabxana kompleksinin əsas təmirinə başlamışdır. Burada elektron kitabxana mərkəzi, 100 nəfərlik oxu, 300 nəfərlik müasir akt zalları yaradacaq. Kitabxana əməkdaşlarının iş şəraitini müasir standartlara uyğunlaşdıracaq. Qeyd edim ki, Azərbaycan Dövlət İqtisadi Universiteti (UNEC) ilə qarışılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində tələbələrimiz və professor-mühəllim heyəti yeni yaradılan elektron kitabxana mərkəzində şəbəkə vasitəsilə UNEC-in elektron kitabxanaxına çıxış əldə edəcək.

Ümumiyyətə, universitetimizin elektronlaşması üçün xüsusən son bir ildə çox iş gördük. Universitetdə yaradılmış elektron bazannı köməyi üzrə xüsusi karantin rejimində LDU-da tədris onlayn keçirilib. Bü müddət ərzində tələbələrin şəxsi kabinetlərində fənn sillabusları, mühazirə metnleri yerləşdirilib. Bundan başqa, maliyyə və mühasibə söbəsinin işinən elektronlaşdırılması üçün program vasitələri yaradılıb, əmək haqlarının hesablanması prosesini elektronlaşdırıldı.

- LDU ölkəmizdə digər ali təhsil müəssisələri ilə də samarəli əməkdaşlıq qura biləmi?

- Qurumuz, UNEC, ADPU, ADNSU, BDU ilə ayrı-ayrı ixtisaslar üzrə kadr hazırlığı heyata keçirir. İnnovativ tələbələrin heyata keçirilməsi, elmi kadrların hazırlığı, tələbə, magistr və doktorantların hazırlanması və tədris sahələrində əməkdaşlığın qurulması məqsədilə AMEA-nın Lenkeran Regional Elmi Mərkəzi və Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutu ilə razılaşmalarımız var. Həmçinin

AMEA-nın Genetik Ehtiyatlar (AGRI) və Polimer Materialları institutları ilə elmi-tekniki əməkdaşlıq edirik.

- O zaman elmi-tədqiqat fəaliyyəti dərəgə genişlənib?

- 2016-ci ildə universitetdə 12, hazırda isə 53 nəfər fəlsəfə doktoru programı üzrə doktorantura və disertantura təhsil alıb. Yəqin bu rəqəm genişləndirən miqyasını göstərməyə imkan verir. Son 4 ildə perspektivli ixtisas istiqamətində 18 əməkdaşımız məqsədi elmlər doktoru programı üzrə ölkəmizdən ayrı-ayrı universitetlərində (BDU, UNEC, ADPU) təhsilini davam etdirib. 2015-ci ildə "Web of Science" və "Scopus" bazasında universitet əməkdaşlarının dərc olunmuş bir meqalası belə yox idi. Artıq "Web of Science" bazasında isə 11 məqalə dərc olunub. 2016-ci ildən etibarən, universitetin "Elmi xəberlər" jurnalı Prezident yanında Ali Attestasiya Komissiyasının tələbələrinə uyğun olaraq yenidən tərtib edilib. 2 seriya üzrə 453 məqalə dərc olunub. Universitetin elmi hissəsinin bütün bölmələri arasında vahid elektron koordinasiya məlumat bazası yaratılmışdır.

2015-ci ildə 52, 2016-2021-ci illərdə isə 395 elmi - tədqiqat işi həyata keçirilib. Eyni zamanda son illərdə universitet əməkdaşları tərəfindən 137 elmi-metodik iş hazırlanaraq çap olunub.

2016-2020-ci illərdə 15 universitet əməkdaş fəlsəfə doktoru və 1 əməkdaş isə elmlər doktoru elmi dərəcesi, 13 nəfər dosent, 3 nəfər professor elmi adı alıb.

LDU əcnəbi tələbələrin qəbuluna hazırlaşır

- Beynəlxalq əməkdaşlığımız da genişləndirilib...

- Beynəlxalq əməkdaşlığın quşulmasına 2017-ci ildən başlamışdır. Artıq 50-yə yaxın ali təhsil müəssisəsi və elmi tədqiqat institutları ilə əməkdaşlıq müqavilələri var. Türkiyə, Avropa, Rusiya və başqa ölkələrin universitetləri ilə six əlaqələr qurmuşdur. İki tərifəli, Mütəbadilə, "Mevlana", "Erasmus+" proqramları çərçivəsində çoxsaylı universitetlərə razılıqlarımız icra olunur. 2020-ci tədris ilinə 8 mütəellim, 3 tələbə "Mövləne" Əməkdaşlıq Proqramı çərçivəsində Türkiye Cumhuriyyətindən təqdim etmek isteyirik. Əcnəbi tələbələrimiz 1 semestr mündəfə

böyük uğurumuz Azərbaycanın məvafiq 15 təhsil müəssisəsi ilə birləşdə LDU-nun da iştirak etdiyi ECAR (Azerbaycan Rektorlar Konfransının Yaradılması) layihəsindən layihəye qrant ayrılmışdır.

Universitetlərə ikitərəfli layihələrin icrasına üstünlük verirk.

- Universitetlər hər il "Açıq qapı günü" və məzun yarmarkaları təşkil edir. LDU da bu sahədə fəal təhsil müəssisələrinəndən.

- "Açıq qapı günü" və "Məzun yarmarkası" her il may ayında keçirilir. "Açıq qapı" günləriində rəyətə icmətiyyət nümayəndələri, orta məktəb şagirdləri və onların valideynləri universitetlə tanışlıq imkanı qazanırlar. Tədris prosesini yaxından izleyirlər. "Məzun yarmarkası"nın Qorunması və Təşviqi Haqqında" konvensiyası çərçivəsində LDU-da Cənub regionunun Folklor mərkəzini yaradmaq istəyirik. Bu məqsədə hazırladığımız layihəni Beynəlxalq Mədəni Müxtəliflik Fondunda təqdim etmişik.

"Erasmus+" layihələrində on

Ruhiyə DAŞSALAHLİ

Təhsilin məzmunu: səhvimiz haradadır?

Hikmət ƏLİZADƏ,
BDU-nun professoru, pedaqoji elmlər doktoru

Bəs biz bu problemi necə həll edə bilərik?

- Təhsilin tarixinə diqqət etdikdə, hələ qədim dövrlərdən etibarən yeni nəslər verilen təhsilin iki məqsəd üzərində kökləndiyini görürük:
- 1.Təhsilalanları heyata hazırlamaq;
  - 2.Təhsilalanları təhsilin növbəti səviyyəsində təhsil almağa hazırlamaq.

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanununda təhsilin hər bir səviyyəsinin məqsədi bu kökdə açıqlanır. Ölkəmizdə ümumi təhsil üç səviyyədə heyata keçirilir: ibtidai təhsil, ümumi orta təhsil və tam orta təhsil.

Həmiya bəlli olan SİRR

Şagirdlər on bir il orta məktəbdə təhsil alırlar. Amma təhsilin növbəti pillə və səviyyəsində (bakalavriatura nəzərdə tutulur) təhsilinən davam etdirmek üçün orta məktəbdə aldığı biliklər heç də həmişə yeterli olmur. Bəzi orta məktəb şagirdləri XI sinifdə təhsil alarkən ali məktəbə hazırlaşmaq üçün repetitorun yanına gedirlər. Görəsən səhvimiz haradadır? Biz nəyi düz etmirik? Fikrimizə, bu səhvimizlər təhsilin mezzundan axtarmalıyıq. Bu suallara aydınlıq gətirmək üçün diqqəti əvvəlcə inkişaf etmiş ölkələrdə ümumi təhsilin məzmununun bəzi konturlarına yönəldik.

ABŞ-da ümumi təhsilin məzmunu

ABŞ-da orta məktəbin birinci səviyyəsi ibtidai təhsil “Elementary school” (5 il), ümumi orta təhsil “middle school” (3 il), tam orta təhsil “high school” (4 il) adlanır.

“Elementary school” səviyyəsində şagirdlərin fərdi istedadlarının inkişaf etdirmek üçün üçüncü sinifdə xüsusi testlər vasitəsi ilə onları qabiliyyətə görə qruplara böllür, təlim prosesində onların bu və ya digər fənləri öyrənməsinə üstünlük verilir. Bu səviyyədə hətta istedadlı və geridə qalan şagirdlər üçün ayrı siniflər mövcuddur. Bu siniflər eyni verilən tapşırıqların səviyyəsi və fənlərin öyrənilməsi dərinliyi ilə bir-birindən fərqlənir.

“Middle school” səviyyəsində riyaziyyat, ingilis dili, təbiət elmləri, sosial elmlər (dünya tarixi da bura daxildir) və bədən təbiətiyi məcburi fənn kimi tədris edilir. 8-ci sinifdə isə şagirdlər əlavə olaraq xərci dil, inqasət və ya texnologiya kimi fənləri seçmək hüquq verilir.

“High school” səviyyəsində müstəqillik daha da çoxalır, şagirdlər ali məktəbdə qəbul olmaq üçün seçdikləri ixtisası uyğun aşağıdakı fənlər üzrə əlavə məşğələlərdə iştirak edə bilirlər: xərci dil, kompüter qrafikası və web-dizayn, informatica, robot texnikası, jurnalistikə, kinomotografya, teatr seneti və s. Zərurət hiss edənlər və ali məktəbdə daha yaxşı hazırlanmış məqsədi ilə “Advanced Placement” adlanan 13-cü sinifdə seçdikləri ixtisası uyğun fənlər üzrə dərin bilik əldə edə bilirlər.

Finlandiyada təhsilin məzmunu

1-6-ci siniflər baza orta təhsilin aşağı, 7-9-cu siniflər isə baza orta təhsilin yüksək səviyyəsi kimi deyərləndirilir. 9 illik baza təhsilini bitirdikdən sonra şagirdlər daha bir il (onuncu sinif) eləvə təhsil almaq hüququna malikdir. Əlavə təhsil məzunlarının təhsilin növbəti pilləsinə daha yaxşı hazırlanması məqsədi ilə heyata keçirilir. 9-cu sinifi, yəni, ümumtəhsil məktəbini bitirdikdən sonra şagirdlər tam ümumi orta təhsil veren liseylərde və ya texniki-peşə məktəblərində təhsillərini davam etdirə bilərlər. Əger texniki-peşə məktəbində təhsil almaq istəyən şagirdlər müəyyən ixtisas üzrə peşə təhsili alıb, istehsalatda işləyə bilirlər, liseylərde şagirdlər ali məktəbdə qəbul olmaq üçün təhsillərini davam etdirirler. Liseylərə qəbul olmaq üçün şagirdlər orta təhsili dəha yüksək balla bitirməlidirlər.

Ali təhsil almaq qərarına gelən 16-18 yaşlı gənclər növbəti mərhələdə öz seqədikləri ixtisası uyğun olaraq, 3-4 fənni seçilir və sonda A-Level (Advanced Level Examinations) imtahanı verirlər.

Gəldiyimiz qənaət

Bu gün dönyanın inkişafını özüllərinə qədər əks etdirən internet sehihoflorunda müxtəlif ölkələrin təhsil sistemi, onun quruluşu və məzmunu haqqında kiçfay qədər məlumat var və bəzən başqa ölkələrin də təhsil sistemi, təhsilin məzmunu, quruluşu haqqında qeydlər edə bilərdik. Amma düşünür ki, təsəddüfi seçim üzrə qeyd etdiyimiz dörd ölkənin məlumatları qəneadıcıdır və biz onları təhlil edəndə maraqlı bir məqamları qarşılaşıraq. Məktəb sistemi hər bir ölkədə özünəməxsus fərqlərə malik olsa da, onların hamisində şagirdlərin heyata hazırlanması ilə bərabər ali məktəbdə hazırlanır. Təhsilin məzmununu artırır, ikinci tərəfdən məktəbin məzmununun daim təkmilləşdirilməsini tələb edir. Bəs biz bu problemi necə həll edə bilərik?

Maraqlıdır ki, bunun on someralı yolu Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanununda göstərilir. Lakin bu fənlərin tədrisi davamedici karakter daşıma malıdır. Onlar məzmunun baxımından iki hissəyə bölündür.

Səhvimizin “episentri” haradadır?

2009-cu ildə qəbul edilmiş Təhsil Qanununun 19.17. maddəsində yazılır: “Tam orta təhsil səviyyəsində təhsilalanların istedad və qabiliyyətinin reallaşdırılması, müştəqil heyata və peşə seçimi həzırlanması, feal vətəndaş mövqeyinin, milli və ümuməbsəri dəyərlərə, insan hüquqlarına və azadlıqlarına hörmət hissini və tolerantlığın formalasdırılması, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından və digər texniki va-

sitələrdən sərbəst istifadə etməsi, iqtisadi biliklərinə esaslarına yiyələnməsi, xərici dillərdən birində, yaxud bir neçəsində ünsiyət saxlaması təmin olunur”.

Bu maddədə “tam orta təhsil səviyyəsində təhsilalanların istedad və qabiliyyətinin reallaşdırılması” məsesəni vurgulanır. Ümumi təhsil məktəblərində şagirdlərin istedad və qabiliyyətinin üzə çıxarılmasında müəyyən çətinliklər müşahidə olunur. Fikrimizə, bunun səbəbini ümumi təhsil məktəbinin məzmununda axtarmalıyıq. Bu məsələni aydınlaşdırmaq üçün bələ bir suali aktuallaşdırıraq: orta məktəbin ikinci və üçüncü səviyyəsi bir-birindən nə ilə fərqlənir?... Əgər dərindən təhlil etsək, məlum olar ki, yalnız siniflərin nömrəsi ilə, yenidən təhsilin ikinci mərhələsində V-IX sinif, üçüncü mərhələdə X-XI sinif şagirdləri təhsil alırlar. Onlara isə tədris edilən fənlərin eksorisyyəti ikinci mərhələdə başlayır, üçüncü mərhələdə yekunlaşır. Həlbuki, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanununda hər bir mərhələnin - ibtidai təhsil (bax: 19.9-cu maddə), ümumi orta təhsil (bax: 19.13-cü maddə) və tam orta təhsil səviyyəsinin (19.17.-ci maddə) məqsədləri bir-birindən köklü surətde fərqlənir. Bu, onu göstərir ki, ümumi təhsilin ikinci və üçüncü səviyyələrində qarşıya qoyulan məqsədəmüvafiq olaraq təhsilin məzmunu daha semərli müəyyənələşdirilməlidir. Əlbəttə, hamını bələ sual maraqlandırıb: - Nəcə? Maraqlıdır ki, bu sualın cavabı Təhsil Qanunun 19.19. - cu maddəsində göstərilir: “Tam orta təhsil səviyyəsində təhsilin təməyüldəşdirilməsi (humanitar, texniki, təbiət və digər) təmin olunur”.

Orta məktəbdə təhsilin məzmunu: hansı yeniliyi etmək olar

Orta məktəbin ibtidai təhsil səviyyəsi haqqında danışarkan, qeyd edilməlidir ki, burada təhsilin məzmunu dünyə təcrübəsinə esaslanır. Yalnız məktəbə-həmzələrinin məktəbdə teşkil edilməsi, fikrimizə, dəha düzgün olardır. Bu hazırlığın programı psixoloqlar tərafından hazırlanmalıdır, usaqlara I sinifdə keçirilən biliklər öyrəndilməli, onların psixoloji hazırlığı (motivasiyanın, duyu üzvlərinin, təfakkürünün, təxəyyülünün və digər psixi proseslərin formalşaması və inkişafı zəruri olmalıdır) esas götürülməlidir.

Təhsilin ikinci və üçüncü səviyyələrindən həzirdə Azərbaycan dili, Ədəbiyat, Riyaziyyat, Heyat bilgisi, İnfomatika, Təsviri incəsənet, Azərbaycan tarixi, Ümumi tarix, Müsiqى, Fiziki təbiye, İngilis dili, Rus dili, Texnologiya, Fizika, Cənəfə, Biologiya, Kimya, Çağırış-qədərki hazırlıq, Qarabağ tarixi (fakültə) fənləri tədris olunur. Bu fənlərin hamisində təhsilin məzmunun tədrisi zəruri olur. Lakin bu fənlərin tədrisi davamedici karakter daşıma malıdır. Onlar məzmunun baxımından iki hissəyə bölündür.

1. Təbiəti karakter daşıyan biliklər;

2. Nezəri karakter daşıyan biliklər.

Təbiəti karakter daşıyan biliklər Təhsil Qanununun 19.13-cü maddəsinin tələbləri baxımından ümumi təhsilin ikinci səviyyəsində tədris edilməli, şagirdlərin heyata hazırlanması və təhsilin növbəti səviyyəsində təhsilini davam etdirə biləcək üçün zəruri bacarıqların aşlanması baxımından zəruri olan bilikləri özündə ehtiva etməlidir. Təhsil Qanununun 19.16.-ci maddəsində deyilir: “Ümumi orta təhsil səviyyəsində yekun qiyamətləşdirilməsi, şagirdlərin heyata hazırlanması və təhsilin növbəti səviyyəsində təhsilini davam etdirə biləcək üçün zəruri bacarıqların aşılması”.

ris edilən fənlər nəticəsində qarşıya qoylan məqsədlər, yeni şagirdlərin həyatın hazırlanması və təhsilin növbəti səviyyəsində təhsilini davam etdirməsi üçün bacarıqların aşlanması, heyata keçirilməş sayılır və şagirdlərin əldə etdiyi uğurların qiymətləndirilməsi ilə yekunlaşır.

İkinçi hissəyə daxil edilən nəzəri biliklər isə tam orta təhsil səviyyəsində şagirdlərin ali məktəbdə qəbul olmaq üçün seidiyi ixtisas hazırlanması baxımından önemli olmalıdır. Bu mərhələdə təməyü siniflər yaratmaqla təhsilimizi dəha da təkmilləşdirmiş olur. Bunun üçün Təhsil Qanununun 19.19.-cu maddəsində göstərildiyi kimi “humanitar”, “texniki”, “təbiət” və digər təməyü siniflərə şagirdlərin həm həyata hazırlanmasını davam etdirmək, həm də ali məktəblərə qəbul olmaq üçün hazırlanmasını temin edə biləcək fənlər tədris olunmalıdır. Təməyü siniflərdə həmin ixtisası uyğun fənlər yanaşı Çağırış-qədərki hazırlıq, Qarabağ tarixi (fakültət) kimi aktual fənləri, o cümlədən hamı üçün həm həyati vacib olan, həm də dünyagörüşün inkişafı ilə bağlı fakültətiv xarakter daşıyan “məişət kimyasi”, “kompiuter elmləri”, “müsəvir texnologiyalar”, “media vəsaitləri”, incəsənetin müxtəlif sahələrinə həsr olmuş və s. bu kimi kurslar həyata keçirilə bilər.

Texniki və təbiət təməyülləri üzrə siniflərə riyaziyyat təbii ki, ixtisas fənni kimi tədris ediləcək. Fikrimizə, humitar xarakterli təməyü siniflərə da şagirdlərin riyazi təfakkürünün inkişafını təmin etmek üçün tam orta təhsil səviyyəsində riyaziyyat fənninin tədrisi zəruri olmalıdır.

Ali məktəblərə qəbul imtahanlarının məyarı BİLİK, yoxsa QABİLİYYƏT olmalıdır?

DİM ölkəmizdə ali məktəbə qəbul məsələsində şəffaflıq yaratmışdır. Bu gündə universitetlər qəbulun şəffaf formada keçirilməsi bütün təhsil işçilərinin qürurlandırır. DİM üzən illərdə biliklərin yoxlanmasına test əsasında istifadə edir. Bu, şagirdin biliyimin yaddaşasında yoxlanımdır. Son bir neçə ildə DİM açıq testləri da yoxlama testlərinə daxil etməklə şagirdlərin bilikləri ilə yanaşı, bacarıqlarını da yoxlamağa çalışır. Biz buna töqdir edirik və yaxın gelecekədə açıq testlərin sayının maksimum həddə qədər artırılmasını məqsədəyin sağlanmasıdır.

Hazırda incəsənet və idman ixtisasları üzrə ali məktəblər tərəfindən qabiliyyət imtahanları keçirilir (bu imtahanlar da təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır). Digər ixtisaslar üzrə isə DİM tərəfindən qabiliyyət testləri keçirilə və məktəb məzununun seidiyi ixtisas yararlı dərəcəsi yoxlanıla bilər. Bu, həm də ona görə zoruridır ki, hələ də bəzi hallarda valideynlər və telebələr tərəfindən ali məktəblərə qəbul motivasiyası, ixtisas seçimi düzgün qiymətləndirilir. Əksər hallarda məktəb məzunları topladıqları bala uyğun “təki ali məktəbə qəbul olum” ideyasına üstünlük verirlər. Nəticədə qabiliyyətinin və həmin ixtisas üçün yararlı dərəcəsinin uyğun olması şəbəbindən teləbə aşağı qiymətlərle kursdan-kursa keçir, ali məktəbi bitirir, amma ölkə üçün tələb olunan mütəxəssisə çərvi bilmir, yiyələndiyi ixtisas üzrə heç bir uğur qazana bilmir, ya ixtisasını dəyişir, ya da hər hansı başqa bir işlə möşəqlər.

Son söz avazı

Müstəqillik əldə etdiyimiz dövrde, biz bir tərəfdən mənfur və hiylələr düşmənlə mübarizə aparmış, digər tərəfdən ölkənin inkişafı üçün coxşayı zəruri işlər yerinə yetirmişik. Təbii ki, təhsil sistemini də yeniden qurmuşuq. Tarihin heç bir dövründə yenilik nöqsansız olmayıb. Nöqsan günah deyil, günah onları aradan qaldırmamaq və ya aradan qaldırmağa cəhd etməmekdir. Bunun bir yolu var: həqiqi reallığı üzə çıxarmaq üçün dialog və müzakirələr aparmaq. Sevindirici haldır ki, Təhsil Nazirliyi bu yolu üstünlük verir və son dövrlərdə dialog və müzakirələrin sayı çoxalır. Bu, onu göstərir ki, yaxın gelecekədə təhsil işçiləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin təhsilin qarşısına qoyduğu problemləri uğurla həll edə biləcəklər.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

Naxçıvan Dövlət Universiteti

2021-2022-ci tədris ili üçün
“Hərbi tibb” ixtisasına tələbə qəbulu

ELAN EDİR

Naxçıvan Dövlət Universitetinin Tibb fakültəsinin nəzdində açılan “Hərbi tibb” ixtisası üzrə tədris əyani formada və Azərbaycan dilində aparılır. Təhsil müddəti 6 ildir.

“Hərbi tibb” ixtisasına cari ildə mülki ümumtəhsil müəssisələrində tam orta təhsil səviyyəsini bitirmiş, sentyabr ayının 15-dək 17 yaşı tamam olan və 20 yaşı təmam olmayan Azərbaycan Respublikasının kişi cinsli vətəndaşları, habelə 18 yaşından 23 yaşadək kişi cinsli hərbi qulluqçular (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları istisna olmaqla) və hərbi vəzifəlilər qəbul edilir.

SƏNƏDLƏRİN QƏBULU:

“Hərbi tibb” ixtisasına qəbul olmaq istəyən namizədlər 1 aprel 2021-ci il tarixdən 30 aprel 2021-ci il tarixədək ərizə ilə Naxçıvan Dövlət Universitetinin Tibb fakültəsinin dekanlığına müraciət etməlidirlər.

Örziyəyə aşağıdakı sənədlər əlavə olunmalıdır:

- * abituriyentin təsdiq olunmuş elektron ərizəsindən çıxarış;
- * şəxsən yazılış tərcüməyi-hal (əlyazma ilə 1 nüsxədə və çap edilmiş 2 nüsxədə);
- * tam orta təhsil haqqında sənədin notarial qaydada təsdiq edilmiş surəti (cari ilin məzunları üçün orta məktəbdən verilmiş arayış);
- * doğum haqqında şəhadətnamənin və şəxsiyyət vəsiqəsinin notarial qaydada təsdiq edilmiş surəti;
- * nikah haqqında şəhadətnamənin notarial qaydada təsdiq edilmiş surəti (evli olduqda);
- * uşaqların doğum haqqında şəhadətnamələrinin notarial qaydada təsdiq edilmiş surəti (uşaq olduqda);
- * oxuduğu təhsil müəssisəsindən (iş və ya yaşayış yerdən) verilmiş xasiyyətname;
- * evlər idarəsində və ya yerli icra hakimiyyəti orqanlarından aile tərkibi və yaşayış yeri haqqında arayış;
- * rəngli fotosəkil (baş geyimsiz, anfas) - 6 ədəd 3x4 sm ölçüdə və 2 ədəd 4.5x6 sm ölçüdə;
- * 18 yaşı tamam olmayan namizədlər üçün valideynlərinin və ya qøyumlarının notarial qaydada təsdiq edilmiş razılıq ərizələri;
- * elektrokardiogramma;
- * qanın ümumi analizi, qan grupu və rezus-faktor;
- * qanın QİÇS və sifilis görə seroloji reaksiyalara dair müayinələrinin nəticələri;
- * qanın hepatit C və hepatit B-yə dair müayinələrinin nəticələri;
- * sidinjin ümumi analizi;
- * psixonevroloji, narkoloji, vərəm və dəri-zöhrəvi dispanserlərdən (kabinetlərdən) qeydiyyatda olub-olmaması haqqında arayışlar.

Şəxsiyyət vəsiqəsi, doğum haqqında şəhadətnamə, hərbi qeydiyyat haqqında sənəd və tam orta təhsil haqqında sənədin əslü namizəd tərəfindən komissiyaşaya şəxşən təqdim edilir.

Qeyd: Namizədlər hər hansı səbəbdən “Hərbi tibb” ixtisasında təhsil almaqdan imtina etdikləri halda, Naxçıvan Dövlət Universitetindən xaric olunmaları barədə öhdəlik götürürlər.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin

“Hərbi tibb” ixtisasına qəbul aşağıdakı qaydada həyata keçirilir

Namizədlər hərbi həkim komissiyasında müayinədən keçməlidirlər.

Müvafiq yoxlamalardan müvəffəqiyyətlə keçən namizədlərin siyahısı qəbul imtahanında iştirak etmək üçün Dövlət İmtahan Mərkəzinə göndərilir.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Hərbi tibb” ixtisası üçün keçiriləcək qəbul imtahanına hərbi həkim komissiyasında müayinədən müvəffəqiyyətlə keçmiş namizədlər buraxılır.

Müraciət edən şəxslərin məhkumluğu bərdə arayışın alınması fakultə dekanlığının sorğusuna əsasən Müdafiə Nazirliyinin müvafiq idarəsi tərəfindən həyata keçirilir.

Namizədlər Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən keçirilən qəbul imtahani verirlər. Qəbul imtahani IV ixtisas qrupunun fənləri üzrə Azərbaycan dilində keçirilir.

Namizədlər “Hərbi tibb” ixtisasına Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən keçirilən imtahanların neticələri əsasında qəbul edilirlər.

“Hərbi tibb” ixtisası üzrə qəbul olmuş şəxslər IV kurсадak təhsil alıqdən sonra hərbi andı qəbul edir və bütün növ təminatlarla (geyim, qida və s.) təmin edilirlər. “Hərbi tibb” ixtisasına qəbul olmuş şəxslər IV kurсадak Naxçıvan Dövlət Universitetində və kliniki bazalarda, son 2 ili isə hərbi andı qəbul edərək birbaşa Hərbi hospitalda və hərbi şəraitdə təhsil alır və bütün növ təminatlarla təmin edilirlər. “Hərbi tibb” ixtisası üzrə qəbul olmuş şəxslər təhsil müddətində müəyyən edilmiş məbləğdə müavinət alırlar. Təhsili və intizami ilə fərqlənən əlaçı kursantların aylıq müavinətlərinə müvafiq qaydalara uyğun əlavələr edilir.

Sənədlər Naxçıvan Dövlət Universitetinin Tibb fakültəsində yaradılmış komissiya tərəfindən qəbul olunur.

Ünvan:

Naxçıvan şəhəri, Universitet şəhərciyi,
AZ7012, Naxçıvan Dövlət Universiteti

Qəbul imtahanının tarixi Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən elan olunduqdan sonra əlavə olaraq bildiriləcəkdir.

Əlavə məlumat Naxçıvan Dövlət Universitetinin internet saytında (www.ndu.edu.az) yerləşdiriləcək.

Telefon:

(+99436) 544-08-61 (2700), +99450 300 42 80

Faks: (+99436) 545-72-88

E-poçt: info@ndu.edu.az
admin@ndu.edu.az

REKTORLUQ

MDU ilə Yıldız Teknik Universiteti əməkdaşlıq edəcək

Qarşılıqlı maraq doğuran sahələrdə potensial əməkdaşlığın yaradılmasını nəzərdə tutan protokol imzalanıb

Mingəçevir Dövlət Universitetinin (MDU) rektoru Şahin Bayramov Türkiyə səfəri çərçivəsində İstanbulda yerləşən Yıldız Teknik Universitetinin (YTU) rektoru Tamer Yılmazla görüşüb.

MDU-dan bildirilib ki, 110 illik inkişaf tarixinə malik olan YTU-da həyata keçirilən kadr hazırlığı istiqamətlərindən danışan T.Yılmaz hazırda universitedə 35 mindən artıq tələbenin təhsil aldığı deyib.

YTU-nun Türkiyə universitetləri arasında ön böyük texnoparka malik olduğunu vurgulayan rektor müasir ekosistemin formalşdırılması və sənaye ilə səmərəli işbirliyinin yaradılması sahəsində mövcud olan zəngin təcrübələrindən danışır. T.Yılmaz akademik və inzibati heyətin bacarıqlarının inkişaf etdiriləsi, müasir tələblərə cavab verən kampusun yaradılması, genc əməkdaşların doktorantura seviyyəsində təhsil alması, məsaflədən təhsilin yaratdığı imkanlardan fayda əldə edilməsi və digər məsələlərdə MDU-ya köməklik göstərə biləcəkləri ni bildirib.

Görüşdə 44 günlük Vətən mühəribəsi dövründə göstərdiyi mənəvi dəstəyə görə həmkarına teşəkkürünü bildirən Ş.Bayramov sefərinin əsas məqsədlərindən danışır. MDU-nun strateji hədəfləri bərədə məlumat verən rektor təmsil etdiyi universitetin ali təhsil xidmətlərinin keyfiyyətinin davamlı yüksəldilməsi, Mingəçevir şəhəri və ətraf regionun hərtərəfli inkişafına daha çox töhfə verməsi baxımından beynəlxalq əməkdaşlıqdan əsas gözləntilərini diqqətə çatdırır.

YTU ilə qarşılıqlı faydalı işbirliyinin yaradılmasında maraqlı olduğunu vurgulayan Ş.Bayramov MDU-nun potensialının gücləndirilməsinə xidmət edəcək ikitərəfli əməkdaşlıq istiqamətləri bərədə fikirlərini bölüşüb. MDU-nun mühəndislik fakültəsinin yenidən qurulması prosesində YTU-nun fəal iştirakı üçün mövcud olan imkanları qeyd edən rektor MDU-da tədrisin məzmunun yenilənməsi və müvafiq təhsil laboratoriyanın yaradılmasında birgə fəaliyyətin əhəmiyyətini bildirib.

Ətraflı müzakirələr davam edən görünüşün sonunda YTU ilə MDU arasında əməkdaşlıq protokolu imzalanıb. Hər iki universitet üçün qarşılıqlı maraq doğuran sahələrdə potensial əməkdaşlığın yaradılmasını nəzərdə tutan protokol tələbə və müəllim mübadiləsi, ortaq mühəzzibürlərin təşkili, birgə tədqiqatların aparılması, qısamüddəli akademik proqramların həyata keçiriləsi kimi məsələləri etrafında.

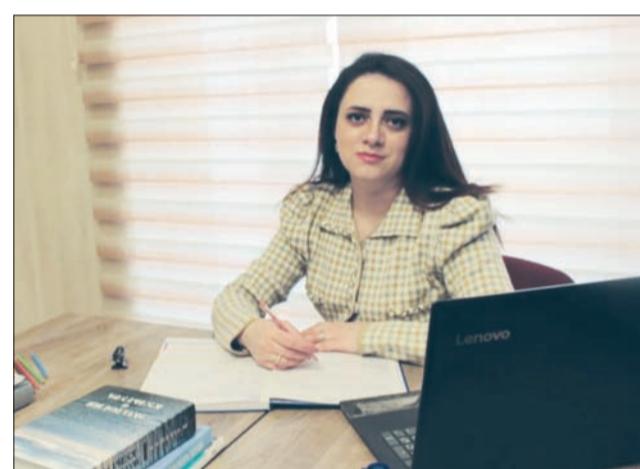
Görüşdən sonra YTU-nun kampusu və texnoparkı ilə tanışlıq olub.

Tibbi-biooloji biliklərin müəllimin pedaqoji fəaliyyətində rolü

Müasir dövrde təhsilimizin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri hərtərəfli inkişaf etmiş, dünyagörüşlü, yüksək intellekt, bilik və bacarıqlara sahib olan kadrların yetişdirilməsidir. Bu işdə müəllimlərin üzərinə böyük vəzifə düşür. Uşaqlarla, yeniyetmələrlə və gənclərlə işləyən hər bir müəllim onlara yaş və fərdi xüsusiyyətlərinə uyğun yanaşmalı və davranmalıdır.

Uşaqlara, yeniyetmə və gənclərə fərdi xüsusiyyətlərinə uyğun yanaşılmalıdır

Müəllim sağirdin orqan və orqanlar sisteminin quruluşu, funksiyaları, yaş xüsusiyyətlərini bilməli, onun normal eqli və fiziki fəaliyyəti üçün lazımlı olan sağlam psixoloji mühiti təşkil etməlidir. Sani-tar-gigiyena qaydalarına əməl olunmaqla uşaqlara tövliq edilməli, fəvqələdə və texirəsalınmaz hallarda ilk tibbi yardım qaydalarını tətbiq etmək bacarığı onlara aşanmalıdır. Bütün bunlar müəllimdən müəyyən seviyyədə tibbi-biooloji biliklərin olmasını tələb edir.

Tibbi-biooloji elmlərin əsasını anatomiya, fiziologiya və gigiyena təşkil edir. Müasir anatomiya, fiziologiya və gigiyena müxtəlif yaş dövrlərində insan orqanizmində baş verən deyişiklikləri ve prosesləri öyrənir.

İnsan embriogenezinin, eyni zamanda uşaqların müxtəlif yaş dövrlərinin anatomik-fizioloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi pedaqoqlar, psixoloqlar və tərbiyəçilər üçün müüm material verir. Təlim- tərbiyənin effektivliyi, nəticəsi uşaq və yeniyetmələrin anatomik-fizioloji yaş xüsusiyyətlərinin nezərə alınması idəx. Yaş anatomik-fizioloji xüsusiyyətlərini bilmək fiziki tərbiyədə de effektif təlim metodlarını seçməkdə müstəsnə əhəmiyyətə malikdir.

Pəşə standartına uyğun olaraq müəllim sağirdlərin psixoloji-fiziki inkişaf xüsusiyyətlərini və sağlamlıq vəziyyətini nezərə almağdır. Bundan əlavə hər bir müəllim yaşla əlaqəli inkişaf qanuna uyğunluqlarını, inkişaf mərhələlərini , orqanızın yaş xüsusiyyətlərini nezərə almaq üçün müəyyən biliklərə malik olmalıdır.

Müəllimlərin uşaq orqanizminin fəaliyyətinin yaşla əlaqəli xüsusiyyətlərini bilmələri zərurəti görkəmli elm adamları tərəfindən dəfələrlə vurğulanmışdır. Hələ 1807-ci ildə K.D.Uşinski demişdir: “Əgər müəllim insanı hər cəhdən tərbiyələndirmək isteyirəsə, ilk növbədə öz orqanızmini tanumalıdır”. O, müəllimin uşaq orqanızı ilə bağlı bilikləri öyrənməsi zərurətindən bəhs etmiş, müəllim və tərbiyəçilərinin uşaq anatomiyası, fiziologiyası və psixologiyasının əsaslarını bilməli olduğunu və yalnız bu biliklərə sahib olduğunu

ləri halda uşaqların zehni və fiziki qabiliyyətlərini möqsədyönlü şəkildə təbliğ etmək və bələcəklərini söyləmişdir.

Böyük rus fizioloqu Pavlov da bütün təhsil və təlim prinsiplərinin fizioloji qanunlara səykediyini yazır və qeyd edirdi ki, müəllim təlim və tərbiya işini uşaqların yaşına uyğun şəkildə düzgün təşkil etmək üçün fiziologiya ilə bağlı biliklərini uğurla tətbiq etdə bilər.

Bələliklə, insan bedəninin quruluşunu və yaş xüsusiyyətlərini bilmək bütün təlim prosesinin, əməyin və gündəlik həyatın düzgün təşkili üçün vəlidir.

Müəllim uşaq orqanizminin yaş xüsusiyyətlərini bildiyi təqdirdə uşaqın zehni və fiziki qabiliyyətlərini ən yaxşı şəkildə inkişaf etdirə bilər. Uşaqların və yeniyetmələrin anatomik-fizioloji xüsusiyyətlərinin nezərə alınmasının pedaqoji cəhətdən təlim və tərbiyə prosesində böyük rolü var.

Yaş fiziologiyası uşaqın psixologiyasının yaş xüsusiyyətlərini anlamaq üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Sınıf fəaliyyəti mexanizmlərinin formallaşması, daxili sekresiya vəzilərinin inkişafı qanuna uyğunluqlarının öyrənilməsinə ontogenetik müxtəlif mərhələlərində əqli və psixofizioloji funksiyaların həyata keçirilməsinin xüsusiyyətlərinin müəyyənəşdirməyə imkan verir. Uşaq və yeniyetmələrin tədrisi və tərbiyəsi üçün diqqət, düşününce, yaddaş, dözlülməlilik, iradə, məlumat qavramının inkişaf dinamikasını müəyyənəşdirmək xüsusişə vacibdir.

Məktəb gigiyenasi sağird orqanızının fəaliyyətinin yaşla əlaqəli xüsusiyyətlərini bilmələri zərurəti görkəmli elm adamları tərəfindən dəfələrlə vurğulanmışdır. Hələ 1807-ci ildə K.D.Uşinski demişdir: “Əgər müəllim insanı hər cəhdən tərbiyələndirmək isteyirəsə, ilk növbədə öz orqanızmini tanumalıdır”. O, müəllimin uşaq orqanızı ilə bağlı bilikləri öyrənməsi zərurətindən bəhs etmiş, müəllim və tərbiyəçilərinin uşaq anatomiyası, fiziologiyası və psixologiyasının əsaslarını bilməli olduğunu və yalnız bu biliklərə sahib olduğunu

liklərin qarşısının alınmasına yönəlmış gigiyenik standartlar, qaydalar və tələblər müəyyən olunur.

Uşaq orqanizminin etraf mühit amillərinə həssaslığı və reaktivliyi yaşlı insan orqanizmi ilə eyni deyil. Buna görə də məktəbilər üçün gigiyenik qaydalar müəyyən edilərək orqan və sistemlərin morfoloji və funksional cəhətdən yaş xüsusiyyətləri nezəre alınmalıdır. Bu zaman uşaqların möşgulluq və istirahət saatları, iqlim şəraiti də nezərdən qərməməlidir.

Hər bir müəllim uşaq orqanizminin anatomik və fizioloji xüsusiyyətlərini, gigiyenik tələblərini və bunlara bağlı yaş xüsusiyyətlərini bilməli, gündəlik pedaqoji fəaliyyətdə sağlamlığın möhkəmləndirilməsi ilə bağlı tədbir komplekslerində istifadə etməlidir. Çünkü uşaq və yeniyetmələrin sağlamlığının qorunması və möhkəmləndirilməsi bundan çox asılıdır. Uşaq gigiyenəsi müəllimlərə tədris prosesinin təşkili, sağirdlərin gün və istirahət rejimi, qidalanma şərtləri üçün elmi əsaslandırılmış gigiyenik normaları təqdim edir. Məktəb gigiyenəsi zərərlə ətraf mühit amillərin aradan qaldırılması, uşaq və yeniyetmələrin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması işini də həyata keçirir.

Müəllimlərin anatomiya, fiziologiya və məktəb gigiyenəsi üzrə müvafiq biliklərə malik olmayış uşaqların sağlamlığının qorunması, böyüməsi və inkişafı üçün optimal şəraitin yaradılmasına töhfəsini verir.

Bələliklə, insan anatomiyası və fiziologiyası xüsusi pedaqogikanın təbii elmi əsasının qoyulmasına xidmət, məktəbəqədər və məktəbəyəş uşaqların təlim-tərbiyə prosesi ilə bağlı məsələlərin həllinə produktiv yanaşmanı təmin edir. Müasir şəraitdə pedaqoq, tərbiyəçi və loqopedlərin müəyyən həcmədə tibbi-biooloji biliklərə malik olması təlim-tərbiyə problemlərinin həllinə dair müasir tibbi-pedaqoji yanaşmanın həyata keçirilməsində müstəsnə əhəmiyyətə malikdir.

Günel SƏMƏDOVA,
biologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Vətən mühəribəsində qələbəmiz və müəllim sözü

Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında xalqımızın və Müzəffər Ordumuzun qazandığı böyük tarixi qələbənin işığına yiğidi bütün dünya azərbaycanlıları. Hər bir azərbaycanlı bu qələbə sevincini yaşamaqla qürur duydu. Üç onillik ərzində vətənimizin bir hissəsinin işgal altında qalması dərdinin ağırlığını hər kəs, hər bir aile, bütün Azərbaycan çəkirdi. Bu problemə son qoyan qalib ölkənin Müzəffər Ali Baş Komandanının adı Azərbaycanın şanlı tarix səhifəsinə qızıl hərflərle yazıldı.

Vətən mühəribəsindəki qələbənin mahiyyəti, əhəmiyyəti və tarixi rolunun izahında hansı fənni tədris etməyindən asılı olmayış müəllimlərimizin üzərinə böyük vəzifələr düşür. Müəllim onu dincənən şagird və telebəyə müeyyen bir fənn, peşə, ixtisas və elm sahəsinin sirlərini öyrətməkə yanaşı hər bir dərsdə əlaqə-tərbiyəvi səhbat aparmaqla onlara nəsibət və öyüdlərini də verməlidir. Bu baxımdan müəllim üçün böyük imkan vardır.

Şəxsi təcrübəmdən deye bilərəm ki, dərsin əsas mövzusunun tədrisi zamanı həyati müşahidələrdən də istifadə etmək zərurəti yaranır. 44 günlük Vətən mühəribəsi günlərdə elə bir azərbaycanlı yox idi ki, bu nüharibənin anları ilə yaşamasın. Belə bir şəraitdə sinifdə və ya auditoriyada (canlı və ya onlayn şəklində) neçə gün dikişdiyi, neçə diqqətin yönəldiyi, neçə qulagın dincənən müəllim öz sözü ilə “museləh əsgər” rolunda idi. İndi mən xarici dil fənnini tədris etdikdə uğurlu neticənin xeyrini başa salmaq üçün belə bir müqayisədən istifadə etməyi məqbul sayıram. Mühəribənin getdiyi günlərdə möhtərem Prezidentimiz bütün cəbhələrdə fəaliyyət göstərirdi: xalqa rəhbərlik, orduya baş komandanlıq, bəy-nəlxalq diplomat münasibələrdə Azərbaycanın siyasetinin haqq və ədalət uğrunda olduguñ sübü etmək, aparıcı dünya dövlətlərinin nümayəndələri və jurnalistləri ilə canlı və ya onlayn görüşərək xalqımızın istəyini dünyaya yaymaq. Belə görüşlərin bir neçə Prezidentimiz və Ermənistən baş nazirinə ünvanlanmış sualları cavablandırımaq formasında keçirdi. Səlis ingilis dilində verilən cavablarda Prezident İlham Əliyev hamını heyrətdə qoyur və elə nəticəyə nail olurdu. Düşmən tərəfi isə lağ obyektiinə çevrilirdi. Təşkil edilən belə dialoglarda artıq 8 noyabrda qədər Ermənistən baş naziri Prezident İlham Əliyev qarşısında möğlub olmuşdu. Bu möqəm telebəyə ingilis dilini öyrətmək üçün həvəsləndirici və həyati misal kimi təqdim edilməlidir.

Prezident İlham Əliyev çıxışlarında göstərir ki, bizim gücümüz xalqımızın birliliyindədir. Müəllim yeri düşdükce bunu izah etməli və ölkəmizdəki multikultural dövlət siyasetinin üstünlüklerini, dini və etnik müxtəlifliyinə baxmayaqarət bütün azərbaycanlıların birləşib bir hədəf uğrunda mübarizə apardıqlarını dinliyəcisinə çatdırılmalıdır.

Müəllim dərs vaxtının səmərəli keçirilməsi və nəticələrinin şəhid və telebə üçün yaddaşqalan olmasından bəhs etdikdən möhtərem Prezidentimiz aşağıdakı sözlərinə istinad edə bilər: “Biz döyüş meydəndə düşməni çökdürük. Döyüş meydəndə düşmənə elə dərs verdik ki, onlar bu günə qədər bu dərsdən özlərinə gələ bilirler”.

Dörsələrə aid mövzularda vətən sevgisindən bəhs edildikdə Qarabağ uğrunda xalqımızın apardığı mübarizə hər bir müəllim üçün istinad örnəyi olmalıdır. Bu Vətən mühəribəsində döyüşçülərimizin rəşadəti, burada və buna qədər keçilən yolda göstərilen qohramanlıqlar (Mübarizə İbrahimovun şəxs nümunəsində) müəllim sözünün əhəmiyyətini artırmaqda əvəzsiz vasitədir. Öz təcrübəmdən biliəm ki, dərsin gedisiində danışq və izah mövzusu olan bir çox bu kimi məsələlər haqqında fikir bölgüsü dərsdən sonra da həmkarlarla rımla davam etdirilir.

Vətən mühəribəsində xalqımızın və ordumuzun zəferi müasir tariximizin şanlı sehifələrindən biri kimi gəncələrə təqdim edilməlidir. Hər hansı bir tarix müəllimi üçün bundan artıq parlaq misal ola bilməz. Çünkü müəllim də, onu dincənən də bu hadisələri yaşasmış, onun axarında iştirak etmişdir. Xalqımızın çox dəyərli tarixi-mədəni ərsəndən, abidələrindən səhbat getdikdə onların qorunması nəsil-lər və dünyaya göstərilməsindən bəhs etmək vacib məsələdir. Bu işin əhəmiyyətini izah edərkən erməni vandallarının tərəfdiklərini təkcə xatırlatmaqla kifayətlənməli, onun mahiyyətini geniş şəkildə aydınlaşdırmaq lazımdır. Vətənini və peşəsinə sevən müəllimin sözünün təsir gücү ilə tarixi günlər onu dincənən şagird və ya telebə üçün unudulmaz hadisəyə çevrilər.

Naimə HƏMİDOVA,
ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət
Pedaqoji Kolleginin müəllimi

Naxçıvan məktəbliləri Rusiya təhsil portalının müsabiqəsində

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Naxçıvan Bölümü ve Naxçıvan Muxtar Respublikası Təhsil Nazirliyinin birgə reallaşdırduğu "Sababin tədqiqatçuları" layihəsi uğurla davam etdirilir.

Bölmənin Bioresurslar İnstitutunun İnnovasiya və elmi-istehsal şöbəsinin müdürü, dosent Ramiz Ələkbərovun elmi rəhbərliyi ilə tədqiqat aparan iki məktəblili "Rusiya Federasiyası Pedagoji Layihələr Akademiyası" Ümumrusiya informasiya-təhsil portalının keçirdiyi müsabiqədə iştirak edib.

Müsabiqənin sonunda Naxçıvan şəhər 15 nömrəli tam orta məktəbin IX sinif sağıldı Nəsibə Əzizovanın "Adı boymadərən və onun faydalı xüsusiyyətləri" adlı məqaləsi II, 14 nömrəli tam orta məktəbin X sinif sağıldı Azər Əliyevin "Naxçıvan Muxtar Respublikası florasında yayılan adı boymadərən bitkisinin biomorfoloji, fitokimiyəvi xüsusiyyətlərinin və istifadə perspektivlərinin öyrənilməsi" adlı məqaləsi isə III dərəcəli diplom və sertifikata la-yiq görüldü.

"AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ"

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor
Sarvan İbrahimov

538-21-55

Mühasibatlıq
Reklam və elanlar

539-67-74

539-20-77 (tel/faks)

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet "Azərbaycan müəllimi"nin kompüter mərkəzində yığılır və "Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cüümə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 5 sayılı "Mətbuat şöbəsi"
Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881
M/H: AZ 03 NABZ 0135010000000002944
S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

"Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyası
Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350
VÖEN: 1300397831

Lisenziya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 4206, Sifariş 554

Məsul növbətçi: O.Mustafayev

Etibarsız sayılır

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2018-ci ildə Bağırov Samir Tarverdi oğluna verilmiş 016221 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Salmanov Samir Nazir oğluna verilmiş B-108214 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 128 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Məmmədəzadə Simuzər Əhməd qızına verilmiş A-109033 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı rayon Kubin kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2003-cü ildə bitirmiş Sadıqov Elvin Saleh oğluna verilmiş B-542638 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gədəbəy rayon Arıxdam kənd tam orta məktəbin 2002-ci ildə bitirmiş Quliyeva Laləzər Əsrəyil qızına verilmiş A-665653 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qəbələ rayon Mixləqovaq kənd tam orta məktəbin 2000-ci ildə bitirmiş Əhmədov Pərviz Vahub oğluna verilmiş A-404272 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Füzuli rayon 19 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Babayeva Cəvahir Şahabbəs qızına verilmiş A-649219 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağsu şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2000-ci ildə bitirmiş Məmmədova Kənül Fəxrəddin qızına verilmiş A-430752 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası tərəfindən 2011-ci ildə Bayramov Elçin Bəxtiyar oğluna verilmiş B-213260 nömrəli bakalavr diplому itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt Dövlət Universiteti tərəfindən 2005-ci ildə Qasimov Elvin Fikret oğluna verilmiş B-044303 nömrəli bakalavr diplому və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kollegi tərəfindən 2015-ci ildə Baxışov Rəyan Ədalət oğluna verilmiş AA-069552 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 54 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1995-ci ildə bitirmiş Hüseynov Ehtiram Etibar oğluna verilmiş 885 nömrəli şəhadətnamə əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sırvan şəhər 13 nömrəli tam orta məktəbi 1985-ci ildə bitirmiş Quliyeva (Rzayeva) Dürdənə Əltifat qızına verilmiş 023182 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Qarasuq kənd tam orta məktəbin 2010-cu ildə bitirmiş Sultanmədov Vüqar Məzahir oğluna verilmiş B-712313 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 14 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Nağıyev Səməd İrza oğluna verilmiş E-055058 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Zeyəm qəsəbə S. Məmmədəv adı tam orta məktəbin IX sinfini 2006-ci ildə bitirmiş Cəbrayılova (Cəfərova) Aygün Etibar qızına verilmiş 381618 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon M. Füzuli adına şəhər tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Əzizov Orxan Elxan oğluna verilmiş A-161003 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayon Sağlazıə kənd tam orta məktəbi 2008-ci ildə bitirmiş Muradova (Zahirova) Gülbəci Həbibulla qızına verilmiş B-533381 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 58 nömrəli tam orta məktəbi 2016-ci ildə bitirmiş Məmmədəzadə Nicat Vüdadi oğluna verilmiş A-505541 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəbrayıl rayon Mehdi kənd tam orta məktəbi 1996-ci ildə bitirmiş Əliyev Anar Vəqif oğluna verilmiş A-105233 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti Dərbənd filialı tərəfindən 2011-ci ildə Ağayev Rizvan Tofiq oğluna verilmiş B-208496 nömrəli bakalavr diplому və olavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Xoreoqrafiya Məktəbi tərəfindən 2006-ci ildə Zeynalova (Abbasova) Cananə Samir qızına verilmiş BB-II-032630 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti tərəfindən 2011-ci ildə Zeynalova (Abbasova) Cananə Samir qızına verilmiş B-216076 nömrəli bakalavr diplому itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Məsali rayon Hacıtopə kənd tam orta məktəbi 2014-ci ildə bitirmiş Həsənov Hüseyin Aydin oğluna verilmiş A-334168 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2005-ci ildə Xanməmmədova (İmamova) Günel Hacıbrahim qızına verilmiş B-039867 nömrəli bakalavr diplому və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki 43 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1987-ci ildə Hüseynov Səbühi Nadir oğluna verilmiş 415469 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İsmayıllı 138 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1995-ci ildə İbrahimov Ramil Məhsul oğluna verilmiş 0998466 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qasım İsmayılov rayon 102 nömrəli OPT məktəbi tərəfindən 1984-ci ildə Cəfərov Fəxrad Əlişər oğluna verilmiş A-415255 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Üçtəpə kənd tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Paşayev Xan Hüseyn Əli Hüseyn oğluna verilmiş B-710077 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İsmayıllı 138 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1986-ci ildə Mahmudov Arzad Kamal oğluna verilmiş A-413885 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Kürqaraqışlı kənd tam orta məktəbi 1994-ci ildə bitirmiş Dadaşova (Ağabəyova) Güray İsaq qızına verilmiş K-q-130 nömrəli attestat əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə 49 nömrəli texniki Peşə Məktəbi (indiki Şəhərəvən və Yüksək Texnologiyalar) üzrə Sumqayıt Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi tərəfindən 1982-ci ildə Məhərrəmov Əzizulla Həbibulla oğluna verilmiş 603918 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəhər 102 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1984-ci ildə bitirmiş Dadaşova (Ağabəyova) Güray İsaq qızına verilmiş K-q-130 nömrəli attestat əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İsmayıllı 138 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1986-ci ildə Mahmudov Arzad Kamal oğluna verilmiş A-413885 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Kürqaraqışlı kənd tam orta məktəbi 1994-ci ildə bitirmiş Dadaşova (Ağabəyova) Güray İsaq qızına verilmiş K-q-130 nömrəli attestat əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə 49 nömrəli texniki Peşə Məktəbi (indiki Şəhərəvən və Yüksək Texnologiyalar) üzrə Sumqayıt Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi tərəfindən 1982-ci ildə Məhərrəmov Əzizulla Həbibulla oğluna verilmiş 603918 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İsmayıllı 138 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1986-ci ildə Mahmudov Arzad Kamal oğluna verilmiş A-413885 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Kürqaraqışlı kənd tam orta məktəbi 1994-ci ildə bitirmiş Dadaşova (Ağabəyova) Güray İsaq qızına verilmiş K-q-130 nömrəli attestat əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə 49 nömrəli texniki Peşə Məktəbi (indiki Şəhərəvən və Yüksək Texnologiyalar) üzrə Sumqayıt Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi tərəfindən 1982-ci ildə Məhərrəmov Əzizulla Həbibulla oğluna verilmiş 603918 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İsmayıllı 138 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1986-ci ildə Mahmudov Arzad Kamal oğluna verilmiş A-413885 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Kürqaraqışlı kənd tam orta məktəbi 1994-ci ildə bitirmiş Dadaşova (Ağabəyova) Güray İsaq qızına verilmiş K-q-130 nömrəli attestat əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə 49 nömrəli texniki Peşə Məktəbi (indiki Şəhərəvən və Yüksək Texnologiyalar) üzrə Sumqayıt Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi tərəfindən 1982-ci ildə Məhərrəmov Əzizulla Həbibulla oğluna verilmiş 603918 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İsmayıllı 138 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1986-ci ildə Mahmudov Arzad Kamal oğluna verilmiş A-413885 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Kürqaraqışlı kənd tam orta məktəbi 1994-ci ildə bitirmiş Dadaşova (Ağabəyova) Güray İsaq qızına verilmiş K-q-130 nömrəli attestat əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə 49 nömrəli texniki Peşə Məktəbi (indiki Şəhərəvən və Yüksək Texnologiyalar) üzrə Sumqayıt Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi tərəfindən 1982-ci ildə Məhərrəmov Əzizulla Həbibulla oğluna verilmiş 603918 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İsmayıllı 138 nömrəli texniki peşə məktəbi tərəfindən 1986-ci ildə Mahmudov Arzad Kamal oğluna verilmiş A-413885 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

<

REYTİNQ

Universitetlər üçün məhsuldar dövr

Moskva Dövlət
Universiteti dünya
reytinginin
ilk onluğunda

Reyting	Ali təhsil müəssisəsinin adı	Ölkə	Ümumi tələbə sayı	Tələbə-müəllim nisbəti	Ənəabi tələbələrin sayı	Qadın-kısı nisbəti
1	Tsinghua University	Cin	37,484	11.6	13%	34 : 66
2	Peking University	Cin	38,583	11.1	16%	43 : 57
3	Zhejiang University	Cin	33,825	10.8	23%	23 : 77
4	Fudan University	Cin	32,597	11.2	13%	52 : 48
5	Shanghai Jiao Tong University	Cin	38,556	11.9	11%	39 : 61
6	Lomonosov Moscow State University	Rusiya Federasiyası	28,525	8.4	32%	52 : 48
7	University of Science and Technology of China	Cin	16,434	7.2	5%	əks olunmayıb
8	National Taiwan University (NTU)	Tayvan	24,880	9.9	12%	43 : 57
9	Nanjing University	Cin	37,475	17.5	9%	49 : 51
10	University of Cape Town	Çənubi Afrika Respublikası	21,647	11.7	17%	54 : 46
11	Moscow Institute of Physics and Technology (MIPT)	Rusiya Federasiyası	5,736	11.4	18%	25 : 75
12	University of the Witwatersrand	Çənubi Afrika Respublikası	27,839	25.8	7%	55 : 45
13	University of São Paulo	Braziliya	82,961	16.1	4%	47 : 53
=14	Indian Institute of Science	Hindistan	4,038	9.3	1%	27 : 73
=14	Southern University of Science and Technology (SUSTech)	Cin	3,656	9.0	1%	əks olunmayıb
16	King Abdulaziz University	Səudiyyə Ərabistanı	31,869	7.8	22%	54 : 46
=17	Beijing Normal University	Cin	23,365	14.9	11%	əks olunmayıb
=17	Huazhong University of Science and Technology	Cin	56,941	16.3	6%	36 : 64
=17	Wuhan University China	Cin	53,956	15.2	7%	əks olunmayıb
=20	Khalifa University	Birləşmiş Ərb Əmirlikləri	3,164	9.7	19%	59 : 41
=20	Taipei Medical University	Tayvan	6,112	9.8	10%	58 : 42
=20	Tongji University	Cin	33,740	12.0	14%	45 : 55
23	Stellenbosch University	Çənubi Afrika Respublikası	24,525	25.9	8%	56 : 44
=24	HSE University	Rusiya Federasiyası	25,268	14.8	11%	əks olunmayıb
=24	Sun Yat-sen University	Cin	53,734	16.1	8%	50 : 50
26	Qatar University	Qatar	8,808	9.2	37%	75 : 25
27	Alfaisal University	Səudiyyə Ərabistanı	2,640	10.2	34%	60 : 40
=28	Central South University	Cin	53,277	19.1	3%	əks olunmayıb
=28	Harbin Institute of Technology	Cin	31,873	10.6	12%	30 : 70
=28	National Research Nuclear University MEPhI	Rusiya Federasiyası	5,797	10.5	26%	34 : 66
31	University of Malaya	Malayziya	15,794	8.3	20%	65 : 35
32	National Tsing Hua University	Tayvan	14,758	17.9	11%	42 : 58
33	United Arab Emirates University	Birləşmiş Ərb Əmirlikləri	7,270	8.9	18%	83 : 17
34	King Saud University	Səudiyyə Ərabistanı	38,189	10.1	10%	52 : 48
35	Peter the Great St Petersburg Polytechnic University	Rusiya Federasiyası	16,768	9.2	31%	39 : 61
36	East China Normal University	Cin	27,085	14.5	13%	65 : 35
37	University of Tartu	Estoniya	8,735	11.9	10%	68 : 32
38	Tianjin University	Cin	37,405	14.5	7%	əks olunmayıb
39	Xi'an Jiaotong University	Cin	36,551	12.5	7%	36 : 64
=40	National Chiao Tung University	Tayvan	12,090	16.9	12%	30 : 70
=40	South China University of Technology	Cin	40,581	13.4	5%	38 : 62
=40	Southeast University China	Cin	33,469	11.5	5%	40 : 60
43	China Medical University, Taiwan	Tayvan	7,633	16.9	9%	55 : 45
44	Sabancı University	Türkiyə	3,687	20.7	9%	39 : 61
=45	University of Iceland	İsləndiya	8,309	14.1	12%	66 : 34
=45	ITMO University	Rusiya Federasiyası	10,094	14.5	17%	36 : 64
47	National Cheng Kung University (NCKU)	Tayvan	20,659	15.5	13%	37 : 63
48	University of Campinas	Braziliya	29,082	15.6	3%	47 : 53
49	Tomsk State University	Rusiya Federasiyası	7,798	11.7	35%	əks olunmayıb
50	Cyprus University of Technology	Kipr	3,176	17.4	11%	55 : 45

Oruc MUSTAFAYEV

Dünyanın bürimuş pandemiya ali təhsil sisteminə tosir siz ötüşməyib. Ötən ilin əvvəllerindən COVID-19 ali təhsil sektoruna güclü təsir göstərib, universitetlər distant təhsil formatına keçib, xaricə üz tutan tələbələrin sayıda da azalma var. Buna baxmayaraq, öten bir ili dünyanın inkişaf etməkdə olan ölkələrinin ali təhsil müəssisələri üçün məhsuldar dövr hesab etmək olar. Bunu, Büyük Britaniyanın “Times Higher Education” (THE) nəşrinin inkişaf etməkdə olan ölkələrin nüfuzlu universitetlərinin reytinginin (THE Emerging Economies University Rankings) noticələrindən də görmək olar. Reytingdə dünyanın 48 ölkəsindən 606 ali təhsil müəssisəsi daxil olub ki, bu da bir il əvvələ nisbətən (533 universitet) 14 faiz çoxdur. Çinin Tsinxua Universiteti artıq 3 ildir ki, iqtisadiyyatları sürətlə inkişaf edən ölkə universitetlərinin reytinginə başçılıq edir. Sıralamaya əsasən, 2021-ci ildə ilk 5-lük tamamilə Cin ali təhsil müəssisələrindən - Tsinxua, Pekin, Çjetsyan, Fudan və Sanxay Jao Tong universitetlərindən teşkil olunub. Çin ümumilikdə 91 ali təhsil müəssisəsi ilə reytingdən en çox təmsil olunan ölkədir. Onlardan 35-i ilk 100-lükde yer alıb. “Sıralamanın neticəsi Çinin ali təhsil sektorundakı investisiyalarının uğurlarının bir sübutudur”, - deyə THE-nin informasiya texnologiyaları üzrə direktoru Fill Beyt bildirib. Bu il Türkiyənin 10-dan çox ali təhsil müəssisəsi sözügedən sıralamada yer alıb. Onlardan 4-ü - Sabanç, Koç, Çankaya və Bilkent universitetləri reytingin ilk 100-lüyüna daxil olub.

Reytingdə Qazaxstan 3 ali təhsil müəssisəsi - Ol-Fərabi adıma Qazax Milli Universiteti, L.N. Qumilev adıma Avrasiya Milli Universiteti və Satbayev Universiteti ilə təmsil olunur.

Rusiyannın M.V.Lomonosov adıma Moskva Dövlət Universiteti (MDU) reytingdə 6-ci yeri tutaraq inkişaf etməkdə olan ölkələrin ən yaxşı 10 universiteti sırasına daxil olub. MDU-nun rektoru, akademik Viktor Sadovnichenin fikrincə, universitetin top-10-luqdə yer alması Moskva Dövlət Universitetinin inkişaf yolunun cəmiyyətin tələblərinə, bilik iqtisadiyyatı üçün mütəxəssislərin hazırlanmasına mütəsir standartlarına uyğun olduğunu gösterir.

“Moskva Dövlət Universitetinin inkişaf etməkdə olan iqtisadiyyatların aparıcı universitetlər qrupuna daxil olmasında elmi-təhsil potensialının birləşdirilməsinin noticələrini, mövcud intellektual gücündən səmərəli istifadə olundığını göstərir. Bu da goləcək işlərin çərçivəsin müəyyən edir”, - deyə MDU-nun rektoru bildirib. Reyting 5 qrupda birləşdirilmiş 13 göstərici əsasında tərtib edilib: təhsil və təhsil mühiti (30%), elmi iş (30%), elmi nəşrlərdən sitatgotirilmə (20%), tələbə və əməkdaşların beynəlxalq mobilliyyi (10%). Məlumatlar həm açıq mənbələrdən toplanıb, həm də universitetlər tərəfindən təqdim edilib.

Qeyd edək ki, “Emerging Economies University Rankings 2021” 2004-cü ildən her il “Times Higher Education” jurnalı tərəfindən dərc olunur və universitetlərin ən nüfuzlu beynəlxalq reytinglərindən biri hesab edilir.

Reytinglər daha ətraflı www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2021/emerging-economies-university-rankings səhifəsindən tanış olmaq olar.

=51	Beihang University	Cin	30,172	13.2	7%	əks olunmayıb
=51	Koç University	Türkiyə	5,440	16.0	6%	50 : 50
=53	Nankai University	Cin	29,500	13.5	8%	əks olunmayıb
=53	Pontifical Catholic University of Chile	Cili	29,071	15.1	7%	əks olunmayıb
55	Reykjavík University	İsləndiya	2,501	23.4	9%	46 : 54
56	Beijing Institute of Technology	Cin	31,964	13.6	8%	35 : 65
57	University of KwaZulu-Natal	Çənubi Afrika Respublikası	36,731	28.8	4%	58 : 42
58	Northwestern Polytechnical University	Cin	27,813	13.2	4%	28 : 72
59	National Taiwan Normal University	Tayvan	9,854	10.9	26%	əks olunmayıb
60	National Taiwan University of Science and Technology	Tayvan	8,528	19.2	17%	30 : 70
61	King Fahd University of Petroleum and Minerals	Saudiyyə Ərobistanı	6,948	6.8	11%	1 : 99
62	Universiti Teknologi Petronas	Malayziya	5,907	15.3	19%	35 : 65
63	Bauman Moscow State Technical University	Rusiya Federasiyası	19,501	5.6	8%	29 : 71
=64	Charles University in Prague	Cənubi Respublikası	47,406	12.8	22%	62 : 38
=64	University of Cyprus	Kipr	6,815	22.2	11%	64 : 36
=64	Saint-Petersburg Mining University	Rusiya Federasiyası	7,705	11.4	11%	40 : 60
=64	Semmelweis University	Macaristan	10,945	9.4	32%	69 : 31
=68	University of Crete	Yunanistan	13,649	24.5	5%	62 : 38
=68	Shandong University	Cin	43,643	13.3	7%	52 : 48
70	Shenzhen University	Cin	35,396	14.5	1%	49 : 51
71	Indian Institute of Technology Ropar	Hindistan	1,765	10.9	0%	16 : 84
=72	Hunan University	Cin	41,210	20.2	2%	47 : 53
=72	National Yang-Ming University	Tayvan	4,254	4.8	2%	49 : 51
=72	Renmin University of China	Cin	27,134	13.4	6%	əks olunmayıb
75	National and Kapodistrian University of Athens	Yunanistan	59,348	28.3	10%	62 : 38
76	University of Electronic Science and Technology of China	Cin	32,932	15.3	3%	27 : 73
77	Jordan University of Science and Technology	İordaniya	21,087	11.9	16%	57 :